Berichtgeving over allochtonen en criminaliteit

Berichtgeving over allochtonen en criminaliteit

Onderzoek naar de mate waarin krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant een representatief beeld geven van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders

Afstudeeropdracht in het kader van de studie
Toegepaste Communicatiewetenschap
aan de Universiteit Twente, Enschede

Onder begeleiding van:

Universiteit Twente
Dr. A. Heuvelman (1ste begeleider)
Drs. S. Ben Allouch (2de begeleider)

Publistat Mediaonderzoek
Drs. J.E. Scholten

Stiana Sibon
Amsterdam, 4 maart 2005

Give us twenty minutes and we'll give you the world
We bring good things to life
The news you need from people you can count on
Doing what we do best.

And in the flickering light and the comforting glow
You get the world every night as a TV show
The latest spin on the shit we're in, blow by blow
And the more you watch the less you know.

(Jackson Browne, 1996, in Jones & Jones, 1999)

Voorwoord

Op het moment dat ik dit schrijf, is het exact een jaar geleden dat ik met mijn onderzoek ben gestart. Een jaar geleden had ik nog geen idee van wat me het komende jaar allemaal te wachten zou staan. Ik had toen nog het idee dat ik mijn scriptie in september, uiterlijk oktober, zou afronden. Het is iets uitgelopen maar daar heb ik geen seconde spijt van gehad. Ik heb het afgelopen jaar gewerkt aan een onderzoek naar de berichtgeving over allochtonen en criminaliteit in dagbladen. De bevindingen van dit onderzoek staan in deze scriptie. Het was soms een proces van 'trial and error' maar het uiteindelijke resultaat is een scriptie waar ik trots op ben. Ik heb er voor mijn gevoel het maximale uitgehaald.

Ik had dit onderzoek niet uit kunnen voeren zonder een aantal mensen. Ten eerste mijn begeleiders van de Universiteit Twente. We hebben niet zo veel gesprekken gehad maar dat was ook niet erg want de gesprekken die we hadden waren bijzonder productief. De kritiek die jullie gaven was helder en de opbeurende woorden waren vaak precies wat ik nodig had. Bedankt hiervoor!

Jeroen, bedankt dat je mij de kans hebt gegeven mijn onderzoek bij Publistat Mediaonderzoek uit te voeren. Zonder de faciliteiten die bij Publistat aanwezig zijn, zou het veel lastiger zijn geweest om mijn onderzoek uit te voeren. Daarnaast wil ik je bedanken voor onze samenwerking. Je liet mij vooral mijn eigen gang gaan maar was ook oprecht geïnteresseerd in de voortgang. En als ik advies nodig had dan kon ik op ieder moment bij je terecht.

Ook wil ik Jos en Liesbeth graag bedanken. Jos heeft een aantal artikelen gecodeerd om de intercodeursbetrouwbaarheid van dit onderzoek te kunnen berekenen. Liesbeth heeft de tekening op de voorpagina verzorgd.

Tenslotte wil ik mijn ouders en broertje bedanken omdat jullie er altijd voor mij zijn. Dankzij jullie nuchtere kijk op het leven raakte ik niet in paniek toen mijn scriptie uit dreigde te lopen en kon ik rustig verder gaan. Het uiteindelijke resultaat is mede dankzij jullie behaald.

Amsterdam, 1 februari 2005

Stiana Sibon

Samenvatting

Er wordt de laatste tijd veel gediscussieerd over de berichtgeving over etnische minderheden en geweld. In 2004 was daar veel aanleiding toe. Murat D. die zijn leraar aan het begin van 2004 neerschoot en onlangs de moord door Mohammed B. op Theo van Gogh. Kranten schrijven veel over deze onderwerpen, maar in hoeverre komt de inhoud van de artikelen overeen met de werkelijkheid? En hoe zit het met de plaatsing en vormgeving van de artikelen? Krijgen etnische minderheden meer aandacht dan daders/verdachten met de Nederlandse etniciteit zoals veel mensen denken?

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: Geven krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant een representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders?

Om dit te onderzoeken zijn vier dagbladen (Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, Telegraaf, Volkskrant) gedurende een periode van zes maanden (april, mei juni, oktober, november, december) in 2001 door middel van een inhoudsanalyse onderzocht.

De eindconclusie van dit onderzoek luidt: Krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 geven relatief geen representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders. Soms krijgen Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken te veel aandacht (zowel in hoeveelheid als in plaatsing en vormgeving van artikelen) in vergelijking met Nederlanders maar net zo vaak te weinig. Ook bestaan er geen wezenlijke verschillen in het gebruik van frames in de artikelen tussen de etniciteiten. Er bestaan kleine verschillen maar die zijn niet groot genoeg om er conclusies aan te verbinden. Het verschil tussen 2001 en 2004 is dat het aantal artikelen over criminaliteit waarin de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit of de naam van de dader/verdachte wordt genoemd relatief is afgenomen in 2004 ten opzichte van 2001. Het aantal artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd is relatief toegenomen in 2004. De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen over criminaliteit waarin de etniciteit of naam van de dader/verdachte wordt genoemd, zijn in 2004 minder opvallend dan in 2001. Behalve die waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd. Die artikelen zijn in 2004 opvallender dan in 2001. Er treedt geen verandering op in het gebruik van frames in de berichtgeving in 2001 en 2004.

Summary

Lately there has been a lot of discussion about the way newspapers report about ethnical minorities and violence. In 2004 there were many occasions for this. Murat D. who shoots his teacher at the beginning of 2004 and recently the murder of Theo van Gogh by Mohammed B. Newspapers write al lot about these subjects, but to what extent does the content of these articles agree with reality? And what about the placement and composition of the articles? Is there given more attention in articles to ethnical minorities who are suspected of a crime than to a suspect with the Dutch ethnicity?

The main question of this research is: Do newspaper articles from the Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, the Telegraaf and the Volkskrant give a representative view of Antilleans, Moroccans, Surinamers and Turks who get in touch with criminality in comparison with Dutch people?

Four newspapers (Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, Telegraaf, Volkskrant) were examined during a period of six months (April, May, June, October, November, December) in 2001 through content analysis.

The final conclusion of this research: Newspaper articles from the Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, the Telegraaf and the Volkskrant from 2001 relatively give not a representative view of Antilleans, Moroccans, Surinamers and Turks who get in touch with criminality in comparison with Dutch people. Sometimes Antilleans, Moroccans, Surinamers and Turks are given to much attention (as well in volume as in placement and composition of the articles) in comparison with Dutch people but just as well too few. There were no essential differences in the use of frames in articles between the ethnicity's. There were little differences but they were not clear enough to draw conclusions on it. The difference between 2001 and 2004 is that the number of articles about criminality in which Maroccans, Surinamers, Turks and Dutch people or the name of the suspect is mentioned, has relatively decreased. The number of articles in which the Antillean ethnicity is mentioned has relatively increased in 2004. The placement and composition of articles about criminality in which the ethnicity or name of the suspect is mentioned, is in 2004 less conspicuous, with an exception to articles in which the Moroccan ethnicity is mentioned. These articles are in 2004 more conspicuous. There is no difference in the use of frames in newspaper articles between 2001 and 2004.

Inhoudsopgave

1. Inleiding en vraagstelling 1
1.1 Inleiding 1
1.2 Vraagstelling 2
1.3 Opdrachtgever Publistat Mediaonderzoek Amsterdam 3

2. Theoretisch kader 5
2.1 Agendasetting theorie 5
2.1.1 De theorie 5
2.1.2 De 'echte werkelijkheid' 6
2.2 Etnische minderheden in de media 8
2.2.1 Onderzoek naar Amerikaanse televisie 8
2.2.2 Onderzoek naar Nederlandse dagbladen 9
2.2.3 Blootstelling aan verschillende media en werkelijke ervaren dreiging 10
2.3 De Telegraaf, Algemeen Dagblad, de Volkskrant en NRC Handelsblad 11
2.3.1 Bereik en uitgever 11
2.3.2 Verschil in type krant 12
2.3.3 Verschil in lezerskring 12
2.3.4 Misdaadverslaggeving in de loop der jaren 13
2.4 Framing 14
2.4.1 De theorie 15
2.4.2 Framebuilding en framesetting 15
2.4.3 Framing en agenda setting 16
2.4.4 Vijf nieuwsframes 17

3. Inhoudsanalyse 21
3.1 Definitie 21
3.2 Validiteit en betrouwbaarheid in inhoudsanalyses 21
3.2.1 Aard van de inhoud en rol van theorie 21
3.2.2 Validiteit en codeerschema 24
3.2.3 Betrouwbaarheid 25
3.3 Methode 25
3.3.1 Geselecteerde dagbladen 25
3.3.2 Verzamelen van de artikelen 25
3.3.3 Codeerinstructies 27
3.3.4 Database 27
3.3.4.1 Standaard kenmerken 27

3.3.4.2 Plaatsing en vormgeving 28
3.3.4.3 Inhoud 31
3.3.5 De werkelijkheid 32
3.3.6 Intercodeursbetrouwbaarheid 33

4. Resultaten 37
4.1 Aantal artikelen 37
4.2 Verhouding met werkelijkheid 38
4.3 Plaatsing en vormgeving 40
4.4 Frames 46
4.4.1 Factor- en betrouwbaarheidsanalyse 46
4.4.2 Frames in artikelen 47
4.4.3 Nieuwe frames 48
4.5 Verschil tussen artikelen uit april en mei 2001/2004 48
4.5.1 Aantal artikelen 49
4.5.2 Plaatsing en vormgeving 50
4.5.3 Frames 54
4.5.3.1 Factor- en betrouwbaarheidsanalyse 54
4.5.3.2 Frames in artikelen 55

5. Conclusies en aanbeveling 57
5.1 Verhouding tussen dagbladen en werkelijkheid 58
5.2 Plaatsing en vormgeving 59
5.3 Frames 61
5.4 Verschil tussen krantenartikelen uit april en mei 2001/2004 62
5.5 Eindconclusie 63

6. Discussie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek 65

Literatuur 67
Bijlage 1 Codeerinstructie 73
Bijlage 2 Onderdelen van de database 83
Bijlage 3 Database 87
Bijlage 4 Intercodeursbetrouwbaarheid 89
Bijlage 5 Berekeningen resultaten verhouding met de werkelijkheid 97
Bijlage 6 Berekeningen resultaten plaatsing en vormgeving 105
Bijlage 7 Berekeningen resultaten frames 115
Bijlage 8 Berekeningen resultaten frames 2001/2004 119

1. Inleiding en vraagstelling

De inleiding staat in paragraaf 1.1. In paragraaf 1.2 wordt de vraagstelling behandeld. In de derde paragraaf komt de opdrachtgever van dit onderzoek aan bod.

1.1 Inleiding

Het jaar 2004 was een hectisch jaar op het gebied van etnische minderheden in de media. Op 12 Januari 2004 schoot Murat D. zijn conrector neer en dit was vrijwel direct aanleiding voor een felle discussie over etnische minderheden en criminaliteit. Sommigen namen het voor de etnische minderheden op, maar velen waren het zat en hadden het gevoel dat het altijd de etnische minderheden zijn die in aanraking komen met criminaliteit. Een citaat uit een ingezonden brief uit het Algemeen Dagblad van 15 januari 2004:

> *'Ik weet waar het aan ligt: het zijn de Marokkanen en Turken die voor problemen zorgen'*

De discussie kreeg een grimmiger karakter na een uitzending van Nova waarin vrienden van Murat werden geïnterviewd die het voor hem opnamen. Ook voor de meeste mensen die het voor die uitzending nog voor de allochtonen opnamen, ging dit te ver. Had Nova dit interview moeten uitzenden? Hebben ze stil gestaan bij de gevolgen? Feit is dat de uitzending bijdroeg aan de beeldvorming van kijkers over etnische minderheden.

Nog geen jaar later werd Theo van Gogh op klaarlichte dag midden op straat vermoord. Er ging een zucht door Nederland toen bleek dat de verdachte van Marokkaanse afkomst was. De media lieten de kans om dit veelvuldig te belichten niet onbenut en noemden (net als in januari bij Murat) de etniciteit van de verdachte en zijn voornaam. Veel Marokkanen die al jaren in Nederland woonden, voelden de haat tegen hen toenemen en hadden het gevoel dat ze zich continu moesten verantwoorden voor de moord en het feit dat ook zij de moord verafschuwen. Een dag na de moord plaatste De Telegraaf een foto van Theo van Gogh op de voorpagina die vlak na de moord was gemaakt. Theo van Gogh lag op de grond met twee messen in z'n buik. Andere dagbladen hadden ervoor gekozen deze foto niet te plaatsen of verderop in het dagblad zonder dat de messen duidelijk in beeld waren. De hoofdredacteur van De Telegraaf lichtte in een televisieprogramma toe dat de foto was geplaatst vanwege de nieuwswaarde.

In deze scriptie wordt een onderzoek beschreven dat de relatieve representativiteit van de verslaggeving uit 2001 van vier landelijke dagbladen over Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit onderzoekt. Het is van belang dat dagbladen een zo representatief mogelijk beeld schetsen van de werkelijkheid. Wetenschappers zijn het er namelijk over eens dat nieuwsmedia een rol spelen bij de beeldvorming over minderheidsgroepen bij het publiek. Als uit dit onderzoek blijkt dat dagbladen te veel aandacht besteden aan etnische minderheden die in aanraking komen met criminaliteit, dan veroorzaakt dit een negatieve beeldvorming bij de lezers over etnische minderheden.

De opbouw van de scriptie is als volgt. In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader besproken. In hoofdstuk 3 komt aan de orde volgens welke methode de onderzoeksvragen zijn onderzocht. Het vierde hoofdstuk behandelt de resultaten, waarna in hoofdstuk 5 enkele conclusies worden getrokken. In hoofdstuk 6 volgt tenslotte nog de discussie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

1.2 Vraagstelling

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

Geven krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant een representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders?

Deze hoofdvraag wordt beantwoord met behulp van vijf deelvragen:

1. Komt de verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001?
2. Bestaat er verschil in plaatsing en vormgeving van krantenartikelen uit 2001 in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?
3. Wat voor verschil bestaat er in het gebruik van het conflict, human interest, responsibility, economic consequences en morality frame tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met

criminaliteit in krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001?

4. Zijn er nog nieuwe frames die terug komen in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?
5. Bestaat er verschil tussen 2001 en 2004 in de berichtgeving in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?

1.3 Opdrachtgever Publistat Mediaonderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd bij Publistat Mediaonderzoek in Amsterdam. Publistat is het eerste onafhankelijke bureau in Nederland dat is gespecialiseerd in de systematische en inhoudelijke analyse van vrije publiciteit. Door het kwantificeren en kwalificeren van mediaberichtgeving levert Publistat betrouwbare informatie over het ontstaan en de ontwikkeling van issues en reputaties in de media. De deels cijfermatige aanpak maakt effecten van communicatie meetbaar en afrekenbaar. Deze analyses ondersteunen communicatieadviseurs bij de ontwikkeling en de evaluatie van communicatie strategieën.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de theorieën uitgelegd die ten grondslag liggen aan de onderzoeksvragen en hypothesen. In paragraaf 2.1 wordt de agendasetting theorie behandeld. Hoe etnische minderheden in de media naar voren komen wordt in paragraaf 2.2 besproken. De geselecteerde dagbladen komen in de derde paragraaf aan bod. De laatste paragraaf behandelt de framing theorie.

2.1. Agendasetting theorie

De agendasetting theorie dient als uitgangspunt voor de hoofdvraag en de eerste deelvraag. Met behulp van de agendasetting theorie kan worden onderzocht of de media-agenda wordt bepaald door de werkelijkheid. Hiervoor moet dan wel de werkelijkheid in kaart worden gebracht (De Boer & Brennecke, 2003). In dit onderzoek wordt onderzocht of dagbladen een representatief beeld geven van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit. Met andere woorden, of het beeld dat de kranten schetsen (media-agenda) overeen komt met de werkelijkheid.

Allereerst zal in paragraaf 2.1.1 de agendasetting theorie worden uitgelegd. In paragraaf 2.1.2 wordt aandacht besteed aan agendasetting en de 'echte werkelijkheid'. Ook worden daar de eerste twee hypotheses van dit onderzoek opgesteld.

2.1.1 De theorie

Het begrip agendasetting heeft sinds het begin van de jaren zeventig grote bekendheid gekregen. Bernard Cohen (1963) formuleerde een uitspraak die in de meeste werken over agendasetting wordt geciteerd:

> *'The press may not be successful much of the time in telling people what to think, but it is stunningly successful in telling people what to think about.'*

De invloed van de media uit zich niet zozeer in de directe beïnvloeding van meningen, attitudes en gedrag van mensen, maar meer in de beïnvloeding van de onderwerpen die ze belangrijk achten en waarover ze een mening vormen. Dat was de oorspronkelijke gedachte achter de agendasetting theorie in de selectie van de onderwerpen waarover ze berichten. De aandacht die de journalistiek aan bepaalde onderwerpen geeft, bepaalt de perceptie bij het publiek van wat de belangrijkste onderwerpen zijn (De Boer & Brennecke, 2003). In hoeverre het publiek een onderwerp als belangrijk beschouwt (publieksagenda), wordt volgens McCombs (n.d.) in dagbladen bijvoorbeeld bepaald door een onderwerp op de voorpagina te zetten. Ook grote koppen boven een artikel zorgen ervoor dat het publiek het onderwerp belangrijk gaat vinden.

De psychologische verklaring voor het optreden van een agendasetting effect wordt gezocht in het verschijnsel dat mensen -als sociale wezens- zich voortdurend op hun omgeving oriënteren; deze 'behoefte aan oriëntatie' is de mens eigen (McCombs, 1994). Als individuen dan ook nog onzeker over een onderwerp zijn, hebben zij meer behoefte aan informatie. Deze behoefte wordt sterker naarmate men onzekerder is en naarmate men meer interesse heeft in het onderwerp.

2.1.2 De 'echte werkelijkheid'

Naast de media-agenda en de publieksagenda wordt volgens De Boer & Brennecke (2003) soms nog een derde variabele bij het onderzoek naar agendasetting betrokken: de zo genoemde 'echte werkelijkheid'.

De reden daarvoor is de volgende: datgene waar het publiek over praat en denkt, komt volgens de agendasetting theorie voort uit de media. De media daarentegen worden geacht informatie te verschaffen over de werkelijkheid. Zo redenerend zou het logisch zijn dat de werkelijkheid de media-agenda bepaalt en de media-agenda vervolgens de publieksagenda. Die werkelijkheid kan natuurlijk ook direct de publieksagenda beïnvloeden (zie figuur 1). Door op de één of andere manier de werkelijkheid in kaart te brengen, kan men vaststellen of de media-agenda wordt bepaald door de werkelijkheid en of die werkelijkheid misschien ook een directe invloed op de publieksagenda heeft (De Boer & Brennecke, 2003).

Figuur 1 Agendasetting theorie

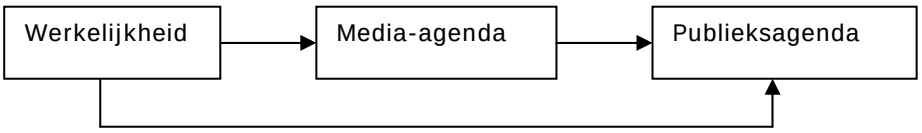

Een goed voorbeeld van een onderzoek naar de 'echte werkelijkheid' bij agendasetting is een essay van Jaap van Ginneken (2002). Hij heeft verschillende onderzoeken naar media-coverage van migrantenkwesties in verkiezingstijd bestudeerd. Hij concludeert dat de media in de periode tussen de raads- en kamerverkiezingen zich door de Fortuyn-hype er toe hebben laten leiden om uitzonderlijk veel aandacht aan migranten te besteden. Volgens het media-monitoring project van Jan Kleinnijenhuis (2002) en anderen aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, ging in het begin van deze periode maar liefst 42% van alle lijsttrekkerberichtgeving over diens persoon alleen. Pim Fortuyn gebruikte in zijn politieke marketing de migratie als zijn USP (Unique Selling Proposition), zijn onderscheidende reclamekenmerk. Hij maakte de migranten en vooral de islam tot het belangrijkste gespreksonderwerp, en plaatste ze vrijwel uitsluitend in een negatief daglicht. Er werd in deze periode dan ook véél meer aandacht aan migranten besteed

dan in eerdere vergelijkbare perioden, en vrijwel uitsluitend in termen van de 'problemen' die ze zouden veroorzaken. De nieuwsberichtgeving geschiedde vrijwel uitsluitend vanuit 'autochtoon' perspectief.

De econoom en journalist Sander de Bruyn (2002) plaatste het 'probleem' later voor Nederland nog eens terug in het juiste perspectief. Er komen weliswaar elk jaar 130.000 immigranten Nederland binnen, maar er gaan ook weer 65.000 weg. In 2000 werd aan minder dan 10.000 mensen asiel verleend, en slechts 1.810 daarvan kregen de begeerde A-status: dat is dus nog geen 3% van het totaal. Slechts een kwart van de Turken en Marokkanen die hier komen voor gezinsvorming en -hereniging zijn bruiden of bruidegommen; slechts 7% van die verbintenissen betreffen schijnhuwelijken. De meeste nieuwelingen zijn daarentegen gewoon partners die voor hun relatie naar Nederland emigreren.

Monique Bruinsma (2001) voerde een onderzoek uit naar de berichtgeving over geweldsdelicten in De Telegraaf en de Volkskrant in de periode 1970-2000. Zij concludeert dat de weergave van voorkomend geweld in 2000 weliswaar uitgebreider en realistischer geschied dan in 1970, het spectrum van de beschreven delicten wordt steeds breder, maar dat kranten op het vlak van het weergeven van ontwikkelingen minder realistisch zijn. Toe- of afname van aandacht voor individuele delicten hebben vaak weinig met de feitelijke ontwikkelingen in geweldsproblematieken van doen; vooral verschuivingen in maatschappelijke interesses zetten wat dat betreft de toon. Hiermee lijkt de huidige bezorgdheid over de beeld(ver)vormende rol van de media volgens haar terecht. De berichtgeving doet in toenemende mate realistisch aan, maar veranderingen in aandacht staan daarbij vaak los van de feitelijke toe- of afname van problemen.

Uit het onderzoek van Van Ginneken (2002) en Bruinsma (2001) blijkt dat de media-agenda niet wordt beïnvloed door de echte werkelijkheid. Kranten geven geen representatief beeld van de werkelijkheid. Op basis van deze informatie kan de eerste hypothese worden opgesteld met betrekking tot de hoofdvraag.

Hypothese 1: Krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 geven relatief geen representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders

Teun van Dijk (1983) heeft al eerder onderzoek gedaan naar minderheidsgroepen die volgens krantenartikelen in aanraking komen met criminaliteit en het aantal personen uit

minderheidsgroepen in Nederland dat daadwerkelijk is veroordeeld. Uit zijn onderzoek blijkt dat de extra aandacht voor misdaad door minderheden in krantenartikelen volstrekt niet in overeenstemming is met de feiten. Dit onderzoek stamt echter uit 1983. Het kan zijn dat de situatie inmiddels is veranderd. Maar de verwachting is dat het alleen maar erger is geworden. Uit het onderzoek van Bruinsma (2001) blijkt dat toe- of afname van aandacht voor onderwerpen van journalisten vooral met verschuivingen in maatschappelijke interesses van doen hebben. Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft vanaf begin jaren 90 regelmatig de Nederlandse bevolking ondervraagd naar haar opvattingen over buitenlanders (Becker, 2003). Uit deze onderzoeken blijkt dat de algemene opvatting over buitenlanders sinds 1995 negatiever is geworden. Ook is de aandacht van dagbladen voor migranten door de Fortuyn-hype gestegen (Kleinnijenhuis, 2002). Afgaande op deze informatie kan de tweede hypothese met betrekking tot de eerste deelvraag worden opgesteld. De eerste deelvraag helpt de hoofdvraag te beantwoorden doordat de verhouding tussen het aantal etnische minderheden en Nederlanders dat in krantenartikelen in aanraking komt met criminaliteit, invloed heeft op de representativiteit van die groepen in dagbladen. Als blijkt dat er relatief te veel aandacht wordt besteed aan etnische minderheden dan geven dagbladen geen representatief beeld van de werkelijkheid.

Hypothese 2: De verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, komt niet overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001. De verwachting is dat het aantal Turken, Marokkanen, Surinamers en Antilianen dat in krantenartikelen in aanraking komt met criminaliteit relatief te hoog ligt in vergelijking met het aantal Nederlanders.

2.2 Etnische minderheden in de media

In dit hoofdstuk worden verschillende onderzoeken besproken waarin werd nagegaan hoe etnische minderheden in de media naar voren komen. In paragraaf 2.2.1 wordt een onderzoek naar Amerikaanse televisie besproken. Paragraaf 2.2.2 behandelt verschillende onderzoeken naar Nederlandse dagbladen. In paragraaf 2.2.3 komt blootstelling aan verschillende media en werkelijke ervaren dreiging aan bod.

2.2.1 Onderzoek naar Amerikaanse televisie

Entman (1990) constateert op basis van inhoudsanalyses op Amerikaanse lokale televisienieuwsuitzendingen enkele belangrijke aspecten van misdaadverslaggeving. Hij

meent dat de wijze van misdaadverslaggeving suggereert dat negers gevaarlijker zijn dan blanken. Zo constateert hij dat criminelen met een donkere huidskleur altijd op politiefoto's worden getoond, geboeid en in bedwang gehouden door politieagenten. Bij blanke criminelen is dit niet het geval. Het resultaat hiervan is dat de indruk wordt gewekt dat negers een bedreiging vormen. Ook constateert Entman (1990) dat slachtofferschap van blanken door toedoen van negers een hoge prioriteit heeft, en dat in de verslaggeving het blanke perspectief de overhand heeft. Handelt het nieuws over politiek dan constateert Entman (1990) dat politici met een donkere huidskleur voornamelijk de belangen van de zwarte gemeenschap bepleiten, terwijl blanke politici de gehele gemeenschap voor ogen hebben. Naast deze negatieve portretteringen van negers constateert Entman (1990) ook negers in positieve rollen. Zo zijn er presentatoren met een donkere huidskleur bij het nieuws en politiefunctionarissen met een donkere huidskleur die in hun gedrag en hun woorden niet verschillen van hun blanke equivalenten. Deze positieve beelden van autoriteiten met een donkere huidskleur zouden, aldus Entman (1990), de suggestie wekken dat er geen sprake meer is van racisme. Toch concludeert Entman (1990) dat de inhoudsanalytische resultaten suggereren dat langdurige blootstelling aan dit televisienieuws leidt tot de opvatting dat negers een bedreiging vormen.

2.2.2 Onderzoek naar Nederlandse dagbladen

In dagbladen blijken etnische minderheden en asielzoekers vaak in de context van problemen te worden besproken (Martindale, 1990). Van Dijk (1983, 1991) heeft onderzoek gedaan naar racisme in de pers. Enkele conclusies van zijn hand zijn dat de blanke meerderheid, juist om de bestaande machtsverhoudingen te handhaven, de eigen groep positief weergeeft in de media en de minderheidsgroepen juist negatief weergeeft. Dit komt overeen met de Social Identity Theorie van Tajfel en Turner (1979). Mensen categoriseren anderen door ze tot hun eigen of tot een andere groep te rekenen. Daarna vergelijken ze hun eigen groep (de in-groep) met de andere groep (de uit-groep) op zo'n manier dat hun in-groep superieur is ten opzichte van de uit-groep. Het resulteert in een selectie van thema's waarin minderheden gekarakteriseerd worden als zijnde verschillend, problematisch, afwijkend of bedreigend (Van Dijk, 1993). Ook het thema immigratie wordt als problematisch afgeschilderd. Hier wordt de nadruk gelegd op de grote aantallen, het tumult omtrent immigratie en de discussie omtrent 'economische' vluchtelingen die op kosten van de samenleving leven. Tevens concludeert Van Dijk (1993) dat etnische minderheden zelf zelden aan het woord komen: competente en kritische minderheden experts worden genegeerd, gemarginaliseerd, in diskrediet gebracht, of zelfs door de 'blanke' pers aangevallen.

Een belangrijke bevinding is dat Van Dijk (1993) verschillen tussen conservatieve en liberale dagbladen constateert. De conservatieve dagbladen blijken een negatiever beeld van etnische minderheden te schilderen dan liberale dagbladen. Van Dijk (1993) concludeert dan ook dat dagbladen bijdragen tot een vergaande polarisering van Wij en Zij. Dit leidt, aldus Van Dijk (1993), vervolgens tot de opinie bij lezers dat etnische minderheden als dusdanig een algemene bedreiging vormen en in het bijzonder een bedreiging voor specifieke, met name kansarme, bevolkingsgroepen. De bevindingen van Van Dijk (1993) laten eveneens zien dat etnische minderheden in relatie worden gebracht met criminaliteit, drugs en geweld. Hiermee stellen zij dat etnische minderheden een bedreiging voor de sociale orde vormen.

Een recenter onderzoek naar Nederlandse dagbladen in de periode 1990-1995 (Lubbers, Scheepers & Wester, 1998) laat zien dat etnische minderheden en asielzoekers ruime media-aandacht krijgen. Zo publiceren De Telegraaf, de Volkskrant en De Gelderlander een aanzienlijke hoeveelheid artikelen over deze bevolkingsgroepen, variërend van ongeveer 250 (De Gelderlander in 1991) tot ruim 700 (De Telegraaf in 1992). De groepen die in dagbladen voorkomen zijn (in volgorde van aflopende aantallen): asielzoekers, Marokkanen en Turken, mensen uit voormalige koloniën, Zuid-Europeanen en Joden. Tevens hebben de auteurs gekeken welke thema's in verband worden gebracht met bepaalde groepen. Zo constateren zij dat het thema "criminaliteit" voornamelijk wordt besproken in relatie tot Marokkanen, Turken en Zuid-Europeanen. De thema's "immigratie" en "politiek" komen met name ter sprake wanneer het asielzoekers betreft. In het algemeen worden asielzoekers, Marokkanen en Turken in verband gebracht met het thema "problemen".

2.2.3 Blootstelling aan verschillende media en werkelijke ervaren dreiging

Vergeer (2000) heeft onderzoek gedaan naar de mate waarin blootstelling aan verschillende media geassocieerd is met de mate waarin Nederlanders menen dat etnische minderheden een bedreiging vormen. Zowel blootstelling aan televisie als blootstelling aan dagbladen zijn volgens hem geassocieerd met de mate waarin mensen menen dat etnische minderheden een bedreiging vormen. Wat betreft dagbladen keek Vergeer (2000) zowel naar algemene blootstelling aan dagbladen als ook naar dagbladspecifieke blootstelling. Algemene blootstelling aan dagbladen blijkt geen enkel effect te hebben op subjectief ervaren dreiging van de zijde van etnische minderheden. Bij blootstelling aan specifieke dagbladen blijkt juist dat de afwezigheid van blootstelling aan dagbladen resulteert in subjectief ervaren dreiging van de zijde van etnische minderheden. Dit heeft consequenties voor wat Van Dijk (1991) stelt over het lezen van dagbladen. Van Dijk meent immers dat het lezen van dagbladen die gekenmerkt worden

door een negatieve toon inzake etnische minderheden consequenties moet hebben voor de lezers van die berichtgeving. Dit blijkt voor de lezer van De Telegraaf niet het geval te zijn. Immers, degenen die zijn blootgesteld aan De Telegraaf verschillen, als het gaat om 'subjectief ervaren etnische dreiging', zelfs na rekening gehouden te hebben met allerlei kenmerken waarop lezers onderling kunnen verschillen, niet van degenen die blootgesteld zijn aan De Volkskrant. Dit resultaat is opvallend omdat uit inhoudsanalyses wel degelijk is gebleken dat De Telegraaf doorgaans negatiever over etnische minderheden bericht dan de Volkskrant (Vergeer, 2000).

2.3 De Telegraaf, Algemeen Dagblad, de Volkskrant en NRC Handelsblad

In deze paragraaf worden de vier geselecteerde dagbladen behandeld. In de eerste paragraaf komt het bereik en de uitgever aan bod. In paragraaf 2.3.2 worden de verschillen in type tussen de dagbladen uitgelegd, paragraaf 2.3.3 behandelt de verschillen in lezerskring. Tenslotte komt in paragraaf 2.3.4 de misdaadverslaggeving in de loop der jaren aan bod. Ook worden in paragraaf 2.3.4 de laatste twee hypotheses opgesteld.

2.3.1 Bereik en uitgever

Er zullen voor dit onderzoek artikelen uit vier kranten worden geanalyseerd. Dat zijn:

- De Telegraaf (2492000, 18.8%, De Telegraaf)
- Algemeen Dagblad (1029000, 7.7%, PCM)
- Volkskrant (854000, 6.4%, PCM)
- NRC Handelsblad (475000, 3.6%, PCM)

Tussen haakjes staan achtereenvolgens het absolute bereik, het relatieve bereik en de uitgever (NOM & TNS-NIPO, 2003). Het zijn allemaal landelijke dagbladen. Hier is voor gekozen omdat regionale dagbladen weinig toegevoegde waarde zouden hebben voor dit onderzoek. Regionale dagbladen regionaliseren het onderwerp vaak, waardoor geen representatieve vergelijking met landelijke dagbladen kan worden gemaakt. De Telegraaf is de krant met het grootste bereik in Nederland. Daarna komen eigenlijk achtereenvolgens de Spits en de Metro. Dagbladen die gratis worden verspreid op NS-stations (Metro en Spits), metro en busstations (Spits) en bij de Ako en de Bruna (Spits) (Klein, 2003). Deze kranten zijn niet voor dit onderzoek geselecteerd omdat de archieven op de internetsites van Spits en Metro niet terug gaan naar 2001. Ze staan ook niet in Lexis Nexis, de krantendatabase die voor dit onderzoek wordt gebruikt. Het kost te veel tijd om naar de redacties te gaan en de papieren exemplaren uit 2001 door te spitten. Daarom worden deze kranten buiten beschouwing gelaten. Het Algemeen Dagblad staat landelijk op de vierde plaats, dan komt de Volkskrant. Het NRC Handelsblad staat op de

negende plaats. Er staan drie regionale dagbladen tussen de Volkskrant en NRC Handelsblad die een groter bereik hebben (NOM & TNS-NIPO, 2003).

2.3.2 Verschil in type krant

De Telegraaf en het Algemeen Dagblad worden wel getypeerd als populaire dagbladen. NRC Handelsblad en de Volkskrant worden getypeerd als kwaliteitskranten. Dat onderscheid is misleidend, omdat het suggereert dat de eerstgenoemde kranten geen kwaliteiten zouden hebben. Achter deze typering gaat een specifieke en niet uitgesproken invulling van het begrip ‘kwaliteit’ schuil. Kort gezegd komt die invulling erop neer dat vooral gekeken wordt naar de verhouding ‘(politieke) informatie’ versus ‘amusement’ in een dagblad. Een krant met relatief veel (politieke) informatie en weinig amusement krijgt het etiket ‘kwaliteitskrant’ opgeplakt, het omgekeerde levert het etiket ‘populaire krant’ op (Bakker & Scholten, 1999). Naast het verschil tussen populaire en kwaliteitskrant is er nog een verschil in ideologie (NEDWEB, n.d.). De Telegraaf is een onafhankelijke, conservatieve en politiek rechts georiënteerde krant. Het Algemeen Dagblad is een neutrale krant. Het dagblad is nooit onderdeel van de verzuiling geweest. De Volkskrant is algemeen progressief. Het NRC Handelsblad tenslotte, is een onafhankelijk, gematigd progressief avondblad.

2.3.3 Verschil in lezerskring

Het belangrijkste verschil tussen De Telegraaf en het Algemeen Dagblad enerzijds en NRC Handelsblad en de Volkskrant anderzijds, is waarschijnlijk te vinden in de lezerskring. De lezers van De Telegraaf en het Algemeen Dagblad lijken meer op een dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking, in de lezerskringen van NRC Handelsblad en de Volkskrant zijn de hogere inkomens- en opleidingscategorieën flink oververtegenwoordigd (zie tabel 1) (Perscombinatie Advertentiebedrijf, 1999). De verdeling tussen de beide hoogste welstandsklassen (AB) en de twee laagste (CD) is in Nederland vrijwel gelijk (54% tegen 46%), maar de lezers van NRC Handelsblad komen voor 89% uit de AB-klasse. Waar 33% van de Nederlandse bevolking alleen lager onderwijs of lbo heeft gevolgd, zijn deze twee categorieën bij de Volkskrant en NRC Handelsblad met minder dan 10% vertegenwoordigd.

Tabel 1 Lezerskenmerken van de vier grootste landelijke dagbladen in 1998 in percentages

	Nederland	**De Telegraaf**	**Algemeen Dagblad**	**Volkskrant**	**NRC**
(gemiddeld) welstand					
AB (hoog)	54	60	64	82	89
CD (laag	46	41	36	18	11
Opleiding					
hbo-universitair	18	17	22	52	56
mavo-vwo	48	54	54	39	39
lo-lbo	33	28	25	9	5

2.3.4 Misdaadverslaggeving in de loop der jaren

Coenen en Van Dijk (1976) hebben onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de misdaadverslaggeving in Nederlandse dagbladen tussen 1966 en 1974. Uit hun onderzoek is gebleken dat de misdaadverslaggeving tussen 1966 en 1974 aanzienlijk in omvang is toegenomen. De kolommen met misdaadartikelen waren in 1972 en 1974 ruim 30% langer dan in 1966 en 1968. Bovendien hebben de misdaadartikelen ook nog een meer opvallende lay-out gekregen. Het aantal misdaadartikelen waarbij foto's of tekeningen werden afgedrukt is verdubbeld.

Bruinsma (2001) heeft onderzoek gedaan naar de berichtgeving over geweldsdelicten in De Telegraaf en de Volkskrant tussen 1970 en 2000. Zij concludeert dat bij De Telegraaf de inhoudelijke verbreding samen gaat met een toename van het aantal artikelen. Het aantal artikelen over geweld, geplaatst in de maanden september en oktober, nam hier toe van 75 artikelen in 1970 naar 212 in het jaar 2000; bijna een verdrievoudiging van het aantal. Bij de Volkskrant daarentegen, bleef het aantal artikelen over de gehele linie zo goed als gelijk. In 1970 werden 79 artikelen over geweld geplaatst, in het jaar 2000 83. De weergave van artikelen werd echter wel bij beide kranten opvallender: de lay-out van artikelen werd opvallender, meer artikelen werden op de best gelezen pagina's geplaatst, koppen werden opvallender en het aantal artikelen groter dan 500 woorden nam toe. Geweld kreeg zo bij beide kranten een meer zichtbare plaats; de aandacht van de lezers werd nadrukkelijker naar de thematiek getrokken. Bij de Volkskrant vooral naar algemene beschouwingen, bij De Telegraaf met name naar individuele delicten.

Uit paragraaf 2.2 bleek al dat allochtonen doorgaans negatiever door de pers worden afgeschilderd dan autochtonen. Op basis hiervan kan de derde hypothese op worden gesteld met betrekking tot de tweede deelvraag. De tweede deelvraag geeft antwoord op

de hoofdvraag doordat ook de plaatsing en vormgeving van artikelen invloed heeft op de representativiteit van etnische minderheden die in aanraking komen met criminaliteit. Als bijvoorbeeld krantenartikelen over Antilianen die in aanraking komen met criminaliteit altijd lang zijn, op de voorpagina staan en dikke koppen hebben, en artikelen over Nederlanders zijn kort, staan niet op de voorpagina en hebben kleine koppen, dan denken lezers dat er meer Antilianen zijn die in aanraking komen met criminaliteit dan Nederlanders. De krant besteedt immers minder aandacht aan de Nederlanders. Ook bestaat de kans dat de artikelen over de Nederlanders niet eens worden gelezen omdat ze een onopvallende plaatsing en vormgeving hebben.

Hypothese 3: De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit, is opvallender dan die over Nederlanders.

Op basis van het onderzoek van Coenen en Van Dijk (1976) en Bruinsma (2001) kan de vierde hypothese op worden gesteld met betrekking tot deelvraag vijf. De vijfde deelvraag geeft antwoord op de hoofdvraag. Deze deelvraag onderzoekt het verschil tussen 2001 en 2004 in berichtgeving over allochtonen die in aanraking komen met criminaliteit. Het is interessant om te kijken hoe de huidige ontwikkeling is omdat dit onderzoek dan actueler wordt.

Hypothese 4: In De Telegraaf zal het aantal artikelen over criminaliteit, en daarmee het aantal artikelen waarin een etniciteit wordt genoemd, zijn toegenomen in 2004 ten opzichte van 2001. Het aantal artikelen in de Volkskrant zal gelijk zijn gebleven. De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit, zal in 2004 opvallender zijn dan in 2001.

Er is geen onderzoek bekend waarin is onderzocht of het aantal artikelen van het NRC Handelsblad en het Algemeen Dagblad toe- of afneemt in de loop der tijd. Het onderzoek naar dit deel van de vijfde deelvraag is dan ook exploratief.

2.4 Framing

De framing theorie is van belang voor de derde en vierde deelvraag in dit onderzoek. Met deze deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord. Het gebruikte frame zegt iets over de manier waarop de lezer de inhoud van het artikel interpreteert. Een artikel geschreven

vanuit het conflict frame zal anders door de lezer worden verwerkt dan een artikel geschreven vanuit het human interest frame. Later in deze paragraaf zal blijken dat als een artikel over misdaad vanuit het human interest frame is geschreven, de lezer veel meer aandacht besteedt aan de emotionele kant van het verhaal en niet meer aan de feitelijke. De lezer kan zich de kern van het verhaal niet meer zo goed herinneren als een artikel vanuit het human interest frame is geschreven dan bij de andere frames. Dit heeft invloed op de representativiteit omdat de lezer feiten kan gaan verdraaien.

Allereerst wordt in paragraaf 2.4.1 de framing theorie uitgelegd. In paragraaf 2.4.2 wordt het proces van framebuilding en framesetting behandeld. Het verband tussen framing en agendasetting wordt in paragraaf 2.4.3 verklaard. Tenslotte komen in paragraaf 2.4.4 de vijf mediaframes aan bod.

2.4.1 De theorie

Framing is een multidimensionaal concept dat betrekking heeft op de productie, de inhoud en de effecten van mediaboodschappen. Een mediaframe is de wijze waarop een onderwerp wordt gepresenteerd en geïnterpreteerd in de mediaberichtgeving. De journalist maakt keuzes bij de productie van de media-inhoud. Die keuze bepaalt het frame, het inkaderen van het onderwerp en de aspecten die worden benadrukt. De ontvangers van de mediaboodschap kunnen deze frames, deze wijze van inkaderen, overnemen en het betreffende onderwerp ook op die manier gaan definiëren en interpreteren (De Boer & Brennecke, 2003).

2.4.2 Framebuilding en framesetting

De manier waarop een onderwerp wordt gebracht, hoe het onderwerp wordt ingekleed, is een keuze die door de journalistiek wordt gemaakt. Dit proces waarbij de journalisten in hun keuze ook beïnvloed kunnen worden door interne- en externe factoren, wordt framebuilding genoemd (figuur 2). Het mediaframe dat in de tekst tot uitdrukking komt, is in dit proces de afhankelijke variabele. Journalisten worden bij de productie van een nieuwsbericht tot selectie gedwongen door beperkingen in tijd en ruimte. Frames vereenvoudigen hun taak. Interne factoren als de waarden en normen van de journalist, de agenda van journalisten, routinematig handelen, opvattingen over nieuwswaarden en organisatorische beperkingen, beïnvloeden de productie van een nieuwsbericht en de frames die in het bericht gebruikt worden (Peiser, 2000). Daarnaast hebben externe factoren als belangengroeperingen, de politiek en voorlichters invloed op de wijze waarop onderwerpen door de journalistiek gepresenteerd worden (Huckins, 1999). Voor de keuze van de informatiebron blijkt het frame dat de journalist in een nieuwsbericht gebruikt, te worden beïnvloed (Zoch & Van Slyke Turk, 1998).

Figuur 2 Een procesmodel van framing (De Vreese, 2003)

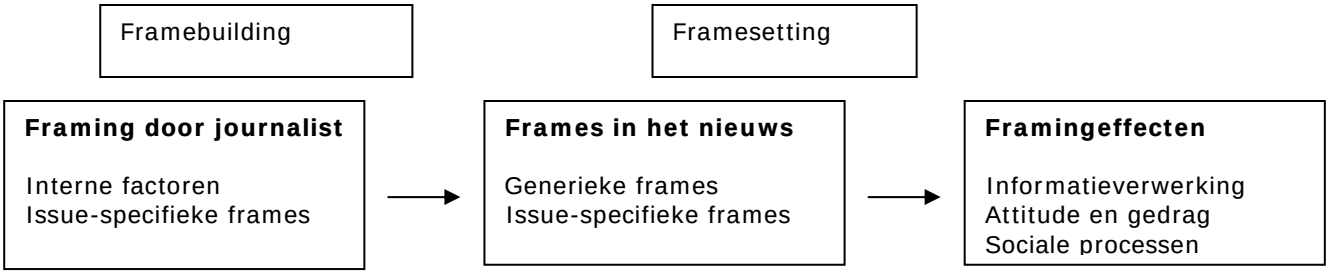

Het gebruikte mediaframe kan bepalen vanuit welk perspectief het publiek het onderwerp gaat bekijken. De interpretatie van een onderwerp door de media bepaalt hoe het publiek dat onderwerp definieert. Door in de berichtgeving over een specifiek probleem bijvoorbeeld de nadruk op de oorzaken of veroorzakers van het probleem te leggen, kan het zijn dat het publiek ook de aandacht richt op de veroorzakers van het probleem. Dat is framesetting. Bij dit proces zijn de publieksframe de afhankelijke en de mediaframes de onafhankelijke variabelen. De gebruikte mediaframes maken bepaalde informatie in het geheugen meer toegankelijk dan andere en dat heeft tot gevolg dat de mediaframes ook door het publiek worden gebruikt. Daarnaast kunnen er ook andere framingeffecten optreden (Scheuffele, 1999).

Framesetting heeft gevolgen op individueel en op maatschappelijk niveau. Op individueel niveau kan framesetting ertoe leiden dat het proces van informatieverwerking van mensen wordt beïnvloed en attitudes over een onderwerp veranderen. Dit komt niet alleen doordat sommige kenniseenheden in het geheugen meer toegankelijk worden, maar ook doordat mediaframes bepaalde waarden, feiten of andere overwegingen benadrukken. Op maatschappelijk niveau kunnen frames sociale processen als politieke socialisatie, beleidsbeslissingen en collectief gedrag beïnvloeden (De Vreese, 2003).

2.4.3 Framing en agenda setting

Een mediaframe is de wijze waarop een onderwerp wordt gepresenteerd en geïnterpreteerd in de mediaberichtgeving. Bij framing is de selectie van attributies (te benadrukken aspecten die de wijze van inkaderen bepalen) met betrekking tot een onderwerp van belang. Als onderzoekers deze agenda van attributies in het onderzoek opnemen, spreekt men van ‘agendasetting op het tweede niveau’ (second-level agenda-setting). Attributies kunnen worden omschreven als kenmerken en eigenschappen die een invulling geven van het beeld van een object (Kiousis Bantimaroudis & Ban, 1999).

Door het maken van een selectie uit de mogelijke attributies, komt een mediaframe tot stand. In een nieuwsbericht over de minister-president kan de nadruk liggen op zijn

persoonlijke eigenschappen en familieomstandigheden of op zijn politiek-ideologische standpunten. Dat zijn verschillende attributies van een zelfde object: de minister-president. De keuze van de media voor een bepaald frame beïnvloedt de wijze waarop het publiek een onderwerp zal interpreteren (De Boer & Brennecke, 2003).

Het gebruik van frames vindt niet alleen bij de media plaats, maar ook bij het publiek. Ook bij het publiek vindt selectie van attributies plaats, die het interpretatiekader – het frame waarbinnen het onderwerp wordt geplaatst – vormen. Bij deze vorm van second level agenda-setting bepalen de media dus niet alleen waarover, maar ook hoe men denkt (zie figuur 3). De kern van agendasetting – dat de media-agenda invloed uitoefent op de publieksagenda – geldt voor beide niveaus' (McCombs, Shaw & Weaver, 1997).

Figuur 3 Agendasettingeffecten (McCombs, Shaw & Weaver, 1997).

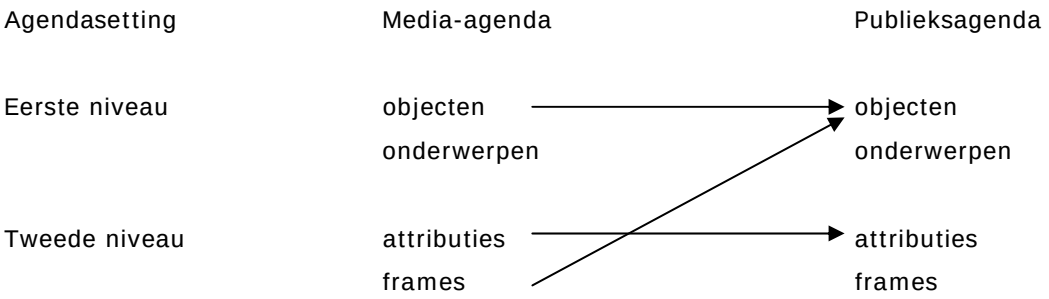

Bij framesetting zijn er twee mogelijke, afhankelijke variabelen (McCombs, Shaw & Weaver, 1997). Ten eerste kunnen de frames (interpretatiekaders) van het publiek worden beïnvloed (agendasetting op het tweede niveau). Daarnaast kan de wijze waarop de media onderwerpen presenteren (het mediaframe dat gekozen is) ook invloed hebben op de perceptie van de belangrijkheid van deze onderwerpen (agendasetting op het eerste niveau).

2.4.4 Vijf nieuwsframes

Hoewel journalisten het nieuws op legio manieren kunnen framen, komen in de literatuur over framing vooral de volgende vijf frames terug volgens Semetko en Valkenburg (2000):

- Conflict frame
- Human interest frame
- Responsibility frame
- Economic consequences frame
- Morality frame

In het conflict frame ligt de nadruk op een conflict tussen individuen, groepen of instituten (Neuman, Just & Crigler, 1992). Het conflict frame is gerelateerd aan berichtgeving over strategie. In deze berichtgeving staan winnen en verliezen centraal; er worden vooral woorden gebruikt die te maken hebben met strijd. De nadruk ligt op het optreden en stijl van een groep of individu (Jamieson, 1992).

In het human interest frame wordt een gebeurtenis, onderwerp of probleem beschreven vanuit een persoonlijk of emotioneel perspectief. Het personificeren van een onderwerp zorgt ervoor dat het nieuws meer verhalend wordt. Om de competitie met andere nieuwsbronnen aan te kunnen, zijn journalisten en redacteuren steeds op zoek naar methoden om de aandacht van het publiek vast te houden (Bennett, 1995). Het framen van nieuws in termen van human interest is een manier om het nieuws persoonlijker, dramatischer en emotioneler te maken.

In het responsibility frame wordt een onderwerp of probleem benaderd door verantwoordelijkheid voor het veroorzaken of oplossen van een probleem toe te kennen aan de overheid, individu of aan een groep (Valkenburg, Semetko en De Vreese, 1999). De Amerikaanse nieuwsmedia hebben ervoor gezorgd dat het publiek begrijpt wie verantwoordelijk is voor het veroorzaken of oplossen van problemen. Met betrekking tot armoede vindt het publiek dat de bijstandsmoeder verantwoordelijk is voor haar lot in plaats van de overheid of het systeem (Iyengar, 1987). In landen met sterke sociale zekerheidsstelsels daarentegen, houden de nieuwsmedia de overheid verantwoordelijk voor problemen (Semetko en Valkenburg, 1998).

In het economic consequences frame staan de economische gevolgen van een gebeurtenis, probleem of onderwerp voor het individu, groep, instituut, regio of land centraal. De economische impact van een gebeurtenis heeft een belangrijke nieuwswaarde volgens Graber (1993). Er wordt gesuggereerd dat journalisten vaak gebruik maken van het economic consequences frame om zo een onderwerp relevant te maken voor het publiek (Gamson, 1992).

Het morality frame plaatst de gebeurtenis, probleem of onderwerp in de context van religieuze grondbeginselen of morele beschrijvingen. Omdat journalisten objectief moeten zijn, refereren ze vooral indirect aan morele frames. Bijvoorbeeld door een citaat van iemand anders (Neuman et al., 1992).

Valkenburg et al. (1999) hebben onderzoek gedaan naar de invloed van de eerste vier frames op de gedachten en herinneringen van de lezers. Participanten kregen twee

artikelen te lezen, één over het stijgende misdaadcijfer en één over de invoering van de euro. De artikelen waren geschreven vanuit één van de vier frames. Voor beide artikelen bleek dat als het vanuit het human interest, conflict of economic consequences frame was geschreven, de participanten zich uitdrukten in termen van human interest, conflict of economic consequences. Bij het responsibility frame gold dit alleen voor het artikel over het stijgende misdaadcijfer. Ook bleek dat als het artikel over stijgende misdaadcijfers is geschreven vanuit het human interest frame, de lezer zich de essentie van het artikel niet meer kan herinneren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het informatieverwerkingproces bij lezers is verstoord en ze niet langer aandacht kunnen besteden aan de feitelijke informatie in het artikel.

In een onderzoek van Semetko en Valkenburg (2000) is onderzocht welke frames nieuwsmedia gebruiken tijdens de Eurotop. Daaruit kwam naar voren dat artikelen over misdaad het meest vanuit het conflict frame zijn geschreven. Daarna vanuit het human interest, responsibility, economic consequences en het minst vanuit het morality frame. Sobere en serieuze nieuwsmedia (Volkskrant en NRC Handelsblad) gebruikten vaker het responsibility en het conflict frame. Sensationelere nieuwsmedia (Telegraaf en Algemeen Dagblad) gebruikten vaker het human interest frame.

Ondanks de voorgaande informatie over framing worden er voor de derde en de vierde deelvraag geen hypotheses opgesteld. De theorie is namelijk te gering om er een plausibele hypothese over op te kunnen stellen. Er is nog te weinig onderzoek naar verricht. Daarom is het onderzoek naar de derde en vierde deelvraag exploratief.

3. Inhoudsanalyse

De methode van dit onderzoek bestaat uit een inhoudsanalyse. In de eerste paragraaf wordt een definitie gegeven. In paragraaf 3.2 wordt uitgelegd hoe validiteit en betrouwbaarheid bereikt kan worden bij inhoudsanalyses. De methode wordt in de derde paragraaf behandeld.

3.1 Definitie

Kerlinger (1986) gaf de volgende definitie aan inhoudsanalyses:
Inhoudsanalyse is een methode om communicatie op een systematische, objectieve en kwantificeerbare manier te analyseren met als doel om variabelen te meten.

Inhoudsanalyse is ten eerste systematisch om de volgende twee redenen: de manier waarop wetenschappers kennis benaderen in inhoudsanalyses (de onderzoeker verzamelt generaliseerbaar empirisch bewijs) en de manier waarop de onderzoekers de inhoudsanalyse opzetten (onderzoekers denken van te voren na over hoe er moet worden gemeten, wat de variabelen zijn) (Riffe, Lacy & Fico, 1998). Ten tweede wordt er bij inhoudsanalyses gestreefd naar objectiviteit. Kenmerken en bias van de onderzoeker mogen de analyse niet beïnvloeden. Definities en regels voor de classificatie van de variabelen moeten expliciet zijn, zodat andere onderzoekers de procedure kunnen herhalen. Tenslotte is inhoudsanalyse kwantificeerbaar. De belangrijkste doelstelling is tellen hoe vaak van tevoren gedefinieerde entiteiten voorkomen in een mediatekst. Wat dit laatste punt betreft, van puur kwantitatieve inhoudsanalyses wordt gezegd dat verborgen betekenissen die worden weergegeven in teksten niet boven tafel komen (Merten, 1996).

3.2 Validiteit en betrouwbaarheid in inhoudsanalyses

In paragraaf 3.2.1 wordt het belang van de aard van de inhoud en de rol van de theorie behandeld. De validiteit van een inhoudsanalyse komt in paragraaf 3.2.2 aan bod. Paragraaf 3.2.3 behandelt de betrouwbaarheid van een inhoudsanalyse.

3.2.1 Aard van de inhoud en rol van theorie

De uitdaging van het ontwerpen van een inhoudsanalyse kan volgens Potter en Levine-Donnerstein (1999) alleen maar worden gevonden als onderzoekers beginnen met het maken van beslissingen over de aard van de inhoud dat ze willen analyseren en de rol van theorie in hun onderzoek. Als deze beslissingen eenmaal zijn gemaakt, dan is het veel duidelijker wat de rol van de codeurs zal zijn.

In de jaren vijftig lag de nadruk bij inhoudsanalyse op de waarneming en kwantitatieve weergave van manifeste kenmerken. Manifeste kenmerken zijn volgens Potter & Levine-Donnerstein (1999) kenmerken die aan de oppervlakte liggen en makkelijk te observeren zijn. Bijvoorbeeld een bepaald woord in een geschreven tekst, het geslacht van een acteur in een film of bepaald gedrag (knipperen van de ogen, aan het hoofd krabben) in interpersoonlijke conversaties.

Onder invloed van de 'Frankfurter Schule' kwamen er, in de jaren zestig en begin jaren zeventig, steeds meer wetenschappers die aandacht vroegen voor de zogenaamde 'latente' kenmerken van communicatieboodschappen (De Ridder, 1994). Latente kenmerken zijn de betekenissen van elementen van een boodschap die onder de oppervlakte liggen (Babbie, 1992). Bijvoorbeeld politieke boodschappen in videoclips.

Of men nu geïnteresseerd is in latente of manifeste kenmerken, het zal duidelijk zijn dat de manifeste kenmerken het uitgangspunt vormen. Bij het bepalen van de waarde van meer latente kenmerken wordt een bepaalde betekenis toegekend aan die manifeste kenmerken. Om die betekenis te kunnen verlenen is een theorie nodig. Die theorie kan meer of minder vergaand zijn. De tegenstelling latent/manifest moet dus niet beschouwd worden als een dichotomie. Inhoudsanalyse is meer manifest/minder latent indien tussen (a) de waarneming van de boodschap in bepaalde termen (de codering) en (b) de uiteindelijke uitspraak over de boodschap, dat wil zeggen de kwalificatie van die boodschap door de onderzoeker, minder – of minder aanvechtbare – assumpties, hypothesen en theoretische constructies geplaatst zijn (De Ridder, 1994).

Er is onderscheid te maken tussen twee typen latente kenmerken van de inhoud (Potter & Levine-Donnerstein, 1999):

- Patroonkenmerken
- Ontwerperskenmerken

Bij patroonkenmerken gaat het om patronen in de inhoud. Bij ontwerperkenmerken gaat het om de interpretatie van de inhoud door codeurs. Bij patroonkenmerken is de inhoud het belangrijkste. De ontwerper van de inhoudsanalyse gelooft dat er een objectief patroon is die alle codeurs kunnen ontdekken door het sorteren van symbolen en verbindingen daartussen te herkennen. Bij ontwerperkenmerken zijn de beoordelingen van de codeurs het belangrijkste. De onderzoeker gelooft dat de elementen in de inhoud symbolen zijn die de codeur toegang geven tot hun mentale schema waarmee ze de betekenis van de inhoud kunnen beoordelen.

Bij het maken van onderscheid tussen patroon en ontwerperkenmerken, moeten ontwerpers van inhoudsanalyses beslissingen maken over twee zaken (Potter & Levine-Donnerstein, 1999). De eerste is in hoeverre subjectieve interpretaties worden toegestaan. Als de onderzoekers bezig zijn met het ontwerpen van een inhoudsanalyse dan zullen ze een punt bereiken dat ze zich realiseren dat zelfs een lange lijst van gedetailleerde codeerregels de codeurs niet genoeg zal helpen om de patronen die in de te analyseren inhoud liggen, te ontdekken. Als dat punt is bereikt, kunnen onderzoekers ervoor kiezen om toch een nog uitgebreidere lijst met regels te maken. Regels die het coderen nog complexer maken en die de ecologische validiteit verlagen. Het alternatief is om te vertrouwen op het bestaande schema van de codeurs bij het volbrengen van het coderen. Dit tweede alternatief is vooral bruikbaar bij het coderen van primitieve concepten, concepten die de meeste mensen begrijpen en waarvoor een gezamenlijke betekenis bestaat maar waarvoor het onmogelijk is om een adequate definitie te formuleren.

Een tweede probleem voor onderzoekers is volgens Potter & Levine-Donnerstein (1999) de mate waarin ze bereid zijn om de blik op de inhoudsanalyse te verschuiven van de elementen in de inhoud naar de interpretaties van de ontvangers van de inhoud. Vaak komen de codeerregels van de onderzoekers niet overeen met hoe de gemiddelde persoon de inhoud interpreteert. Dit kan erin resulteren dat lezers veel moeite hebben met de uitkomsten van het onderzoek. Een voorbeeld is het UCLA onderzoek naar geweld op televisie. Dit onderzoek presenteerde resultaten waarin America's Funniest Home Videos in dezelfde categorie van geweld werden gegroepeerd als Walker, Texas Ranger (Cole, 1995). Het UCLA onderzoek gebruikte enkele technische regels waardoor de codeurs deze twee programma's in dezelfde groep groepeerden. Maar het is niet waarschijnlijk dat de gemiddelde televisiekijker deze twee programma's als gelijk zou aanduiden in termen van geweld.

Bij manifeste kenmerken van inhoud gebruiken codeurs het minst hun eigen schema als hen naar een beoordeling wordt gevraagd (Potter & Levine-Donnerstein, 1999). Codeurs maken al iets meer gebruik van hun eigen schema bij patroonkenmerken en het meest bij ontwerperkenmerken. Andersom is het zo dat het bij ontwerperkenmerken het minst betrouwbaar is om regels te ontwerpen die codeurs begeleiden in het vastleggen van de essentie van het gecodeerde. Het is al iets betrouwbaarder bij patroonkenmerken en het meest bij manifeste kenmerken. Wel moet op worden gemerkt dat op bepaalde plekken kenmerken elkaar kunnen overlappen.

In dit onderzoek worden zowel manifeste als ontwerperkenmerken onderzocht. De presentatie van de tekst wordt gecodeerd (manifest) en de codeurs moeten bepalen vanuit welk frame het artikel is geschreven (ontwerper).

Er zijn drie verschillende rollen voor theorie in inhoudsanalyses (Potter & Levine-Donnerstein, 1999): deductief, inductief en geen rol. Bij de meeste inhoudsanalyses is het zo dat onderzoekers beginnen met een theorie. Dit is de deductieve rol. Sommige inhoudsanalyses volgen de wetenschappelijke methode waarbij begonnen wordt met observaties van de inhoud. Daarna volgen verklaringen van empirische generalisaties. Dit is inductie. Tenslotte zijn er inhoudsanalyses die niet beginnen en niet eindigen met een theorie. Het doel van deze inhoudsanalyses is een verklaring te geven van iets dat in de inhoud wordt geanalyseerd.

Het onderzoek naar de eerste, tweede en vijfde deelvraag is deductief omdat daar, aan de hand van literatuuronderzoek, hypotheses worden opgesteld. De rol van theorie in de vierde en vijfde onderzoeksvraag is ‘geen rol’. Het onderzoek is exploratief en er wordt getracht een verklaring te geven van hetgeen in de inhoud wordt geanalyseerd.

3.2.2 Validiteit en codeerinstructie

Het tot stand brengen van validiteit kan het beste worden beschouwd als een proces dat in twee stappen verloopt (Potter & Levine-Donnerstein, 1999). De eerste stap is het ontwikkelen van een codeerinstructie die codeurs begeleidt in het analyseren van de inhoud. De tweede stap is het uiteenzetten van de beslissingen die worden gemaakt door codeurs met behulp van een bepaalde standaard. Als de coderingen overeenkomen met de standaard voor het maken van correcte beslissingen, dan wordt verondersteld dat de codering valide data produceert.

De ontwerper van de inhoudsanalyse ontwerpt een codeerschema dat bestaat uit regels die codeurs vertellen hoe ze hun observaties in de juiste categorieën onder moeten brengen (Krimerman, 1969). Een goede codeerinstructie zou volgens Krippendorff (1980) de volgende eigenschappen moeten bezitten:

- Een beschrijving van de kenmerken die codeurs moeten bezitten
- Een verslag van de training die de codeurs ondergaan om zichzelf voor te bereiden op het coderen
- Een beschrijving van het materiaal dat gecodeerd moet worden
- Een beschrijving van de onderdelen van de database
- Uitleg over de manier waarop de database waarin de gegevens worden gecodeerd moet worden gebruikt

3.2.3 Betrouwbaarheid

Stabiliteit, reproduceerbaarheid en nauwkeurigheid zijn drie verschillende kenmerken voor betrouwbaarheidstesten in inhoudsanalyses (Krippendorf, 1980). Stabiliteit is de mate waarin een proces constant is. Dit wordt geconstateerd door na verloop van tijd het onderzoek te herhalen. Als codeurs de tekst op dezelfde manier beoordelen als de eerste keer, dan is er sprake van stabiliteit. Reproduceerbaarheid is de mate waarin een test herhaald kan worden onder andere omstandigheden, verschillende locaties en met verschillende codeurs. Nauwkeurigheid is de mate waarin een proces voldoet aan een bepaalde standaard op verschillende locaties met verschillende codeurs.

3.3 Methode

Deze paragraaf beschrijft de methode van dit onderzoek. In paragraaf 3.3.1 worden de geselecteerde dagbladen behandeld. Het verzamelen van de artikelen komt in paragraaf 3.3.2 aan bod. In paragraaf 3.3.3 wordt aandacht besteed aan de codeerinstructie en in paragraaf 3.3.4 aan de inhoud van de database. In de vijfde paragraaf wordt uitgelegd hoe de inhoud van de artikelen met de werkelijkheid wordt vergeleken en in de zesde paragraaf tenslotte, komt de intercodeursbetrouwbaarheid aan bod.

3.3.1 Geselecteerde dagbladen

De artikelen zijn afkomstig uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant. Er zullen artikelen uit april, mei, juni, oktober, november en december uit 2001 worden geanalyseerd. Uit cijfers van de politie Rotterdam-Rijmond (n.d.) blijkt dat in 2003 het gemiddelde aantal aangiften per maand 9967 aangiften is. Het gemiddelde aantal aangiften per maand in de geselecteerde periode voor dit onderzoek ligt het dichtst bij dit getal in vergelijking met andere perioden, namelijk 9993. Er zijn geen landelijke cijfers over het aantal aangiften per maand bekend.

3.3.2 Verzamelen van de artikelen

De artikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad en de Volkskrant worden geselecteerd in Lexis Nexis. Dit is een digitale krantendatabase. Alleen artikelen op de voorpagina en de pagina's Binnenland worden geselecteerd voor dit onderzoek. Er kunnen zoektermen worden ingevuld in Lexis Nexis (bijvoorbeeld 'moord', 'verkrachting') maar het zou te onbetrouwbaar zijn om op deze manier artikelen te selecteren. De kans is namelijk groot dat er zoektermen worden vergeten waardoor relevante artikelen niet worden geselecteerd. Ook kan het zijn dat er in één artikel meerdere zoektermen voorkomen waardoor artikelen dubbel worden geselecteerd. Daarom is ervoor gekozen om alleen artikelen op de voorpagina en op de pagina's Binnenland te selecteren voor dit onderzoek. Dit kan als zoekterm worden ingevuld in Lexis Nexis. Vervolgens worden

artikelen over misdaden die in één van de volgende categorieën vallen (Van der Heide & Eggen, 2001), geselecteerd:

- Overige seksuele delicten (Overige seksuele delicten: schennis der eerbaarheid en overige seksuele misdrijven)
- Seksuele geweldsdelicten (Seksuele geweldsdelicten: verkrachting, feitelijke aanranding der eerbaarheid)
- Vermogensdelicten met geweld (Vermogensdelicten met geweld: diefstal met geweld en afpersing)
- Opiumwetdelicten (Opiumwetdelicten: misdrijven strafbaar gesteld in de Opiumwet)
- Vernieling, openbare orde en gezagdelicten (Vernieling-, openbare orde- en gezagdelicten: delicten tegen openbare orde en tegen openbaar gezag gepleegd, discriminatie, gemeengevaarlijke misdrijven, brandstichting en vernieling.)
- Geweldsdelicten tegen personen (Geweldsdelicten tegen personen gepleegd: bedreiging, misdrijven tegen het leven, mishandeling, dood en lichamelijk letsel door schuld.)
- Verkeersdelicten (Verkeersdelicten: rijden onder invloed, doorrijden na ongeval, overige misdrijven WVW)
- Vermogensdelicten zonder geweld (Vermogensdelicten zonder geweld: valsheidmisdrijven, eenvoudige diefstal, diefstal met braak, overige gekwalificeerde diefstal, verduistering, bedrog, heling, schuldheling)
- Overige delicten (Overige delicten: diverse milieumisdrijven en economische misdrijven, misdrijven tegen de wet wapens en munitie en misdrijven overige wetten)

De misdaden moeten in één van deze categorieën vallen omdat de inhoud van krantenartikelen wordt vergeleken met echte misdaadcijfers. De misdaden van de misdaadcijfers waarmee de inhoud van krantenartikelen worden vergeleken, vallen ook onder deze categorieën.

Nadat de artikelen in Lexis Nexis zijn geselecteerd wordt gekeken of in het artikel expliciet de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd (etniciteit), er een naam van een verdachte/dader wordt genoemd (naam) of dat er een andere etniciteit of geen etniciteit wordt genoemd (criminaliteit). Deze worden verdeeld in drie categorieën: etniciteit, naam en criminaliteit. Alleen de artikelen die vallen onder de categorieën etniciteit en naam worden geanalyseerd voor dit onderzoek.
Bij artikelen uit De Telegraaf is het in Lexis Nexis niet mogelijk om ‘voorpagina’ of ‘pagina’s binnenland’ of paginanummers in te voeren als zoekterm. Het selecteren van artikelen uit De Telegraaf geschiedt in het boekendepot van de Universiteit van

Amsterdam. Daar zijn de artikelen per maand ingebonden. Ook hier worden alleen artikelen die op de voorpagina of op de pagina's Binnenland staan geselecteerd. Ook moeten de misdaden die in de artikelen worden genoemd in één van de categorieën van Van der Heide & Eggen (2001) vallen. Daarna wordt gekeken of in het artikel expliciet één van de vijf etniciteiten of een voor- en/of achternaam van de dader/verdachte wordt genoemd. Alleen de artikelen die aan deze criteria voldoen, worden geanalyseerd.

3.3.3 Codeerinstructie

In paragraaf 3.2.2 was al te lezen dat er een codeerinstructie op moet worden gesteld. Deze codeerinstructie is te vinden in bijlage 1. De instructie voor het coderen van de frames is opgesteld aan de hand van vragen (items) waarmee vast kan worden gesteld of een artikel vanuit een bepaald frame is geschreven. Semetko en Valkenburg (2000) hebben deze items opgesteld. Ieder frame heeft minimaal drie items (zie bijlage 1) die met ja of nee moeten worden beantwoord.

3.3.4 Database

Bij Publistat is een database gebouwd waarin de data worden verwerkt. In bijlage 2 zijn de onderdelen van de database te vinden. In bijlage 3 is het ontwerp van de database te zien.

De onderdelen van de database kunnen grofweg onder worden verdeeld in drie categorieën die in de volgende paragraven worden behandeld:

- Standaard kenmerken
- Plaatsing en vormgeving
- Inhoud

3.3.4.1 Standaard kenmerken

Acht onderdelen in de database vallen in de categorie standaard kenmerken van het artikel.

Dat zijn:

- Datum (Datum van publicatie van het artikel)
- Mediatitel (Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf of de Volkskrant)
- Kop (Titel en eventueel ondertitel van het artikel)
- Codeur (Naam van persoon die het artikel heeft gecodeerd)
- Schrijver (Schrijver van het artikel of persbureau dat artikel verspreid)
- Soort artikel (Analyse, column, divers, hoofdcommentaar, ingezonden brief, interview, nieuws, opinie, rectificatie)
- Opmerkingen (Mocht uit de kop niet blijken waar het artikel over gaat dan kan hier

aanvullende informatie worden ingevuld)

De onderdelen datum, mediatitel, kop, codeur en opmerkingen zijn van belang om te verifiëren dat het artikel gecodeerd moet worden (datum en mediatitel), om achteraf snel te kunnen zien waar het artikel over gaat (kop en opmerkingen) en om de betrouwbaarheid van de coderingen te meten (codeur). Door een steekproef te nemen van het artikel en die door twee codeurs te laten coderen, kan worden bepaald hoe betrouwbaar het onderzoek is. Het soort artikel is van belang omdat de inhoud van de artikelen verschilt. De inhoud van een ingezonden brief is subjectiever dan van een nieuwsartikel.

Deze onderdelen (behalve codeur, soort artikel en opmerkingen) zijn allemaal terug te vinden in Lexis Nexis voor het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad en de Volkskrant. Voor artikelen uit De Telegraaf zijn deze onderdelen in de papieren exemplaren in het boekendepot van de Universiteit van Amsterdam te vinden.

3.3.4.2 Plaatsing en vormgeving

Om de mate van belangrijkheid of relevatie van het nieuws te meten, moet er worden gelet op de plaatsing en vormgeving van het nieuws (Van Dijk, 1983). Het is bekend dat de belangrijkste artikelen linksboven, op de voorpagina, lang en met duidelijke lay-out (grote koppen) worden gebracht.

Van den Berg en Van den Veer (1986) onderscheiden de volgende aspecten van het begrip aandacht:

1. De absolute en relatieve hoeveelheid aandacht voor (nieuwselementen in) artikelen
2. De absolute en relatieve intensiteit van de aandacht voor (nieuwselementen in) artikelen

Het begrip aandacht heeft in hun onderzoek geen betrekking op kenmerken van de auteur van een tekst (bijvoorbeeld het belang dat zij of hij hecht aan een bepaald nieuwselement respectievelijk artikel) maar op voor de ‘preferred meaning’ relevante kenmerken van de tekst. Het gaat om kenmerken, waardoor de aandacht van het lezerspubliek (bedoeld of onbedoeld) gevestigd wordt op het betreffende artikel respectievelijk nieuwselement in dat artikel. Ook in dit onderzoek heeft het begrip aandacht betrekking op voor de ‘preferred meaning’ relevante kenmerken van de tekst. Een meer of minder uitgebreide berichtgeving over de als nieuws geselecteerde onderwerpen is volgens Van den Berg en Van den Veer (1986) één van de middelen om de aandacht van het lezerspubliek op een bepaald onderwerp te focussen.

Deze kwantitatieve aandacht voor (nieuwselementen in) artikelen kan op verschillende manieren worden vastgesteld, namelijk door middel van:

1. Het aantal gebruikte woorden
2. De oppervlakte van de gebruikte redactionele ruimte
3. De lengte van de betreffende tekst (-fragmenten) in kolomcentimeters
4. De lengte van de betreffende tekst (-fragmenten) in kolomregels

In dit onderzoek is gekozen voor de eerste twee manieren. Het aantal gebruikte woorden zegt iets over de hoeveelheid tekst die is gebruikt. Maar het kan zijn dat er verschillende lettergroottes zijn gebruikt of grote illustraties waardoor het totale oppervlak van het artikel groter wordt. Daarom wordt de oppervlakte van de gebruikte redactionele ruimte opgemeten.

Behalve omvangkenmerken hebben ook lay-out kenmerken de functie om de aandacht op bepaalde (fragmenten van) artikelen te concentreren (Van den Berg & Van den Veer, 1986). Over deze functie bestaan weliswaar diverse uiteenzettingen, maar een uitgewerkt theoretisch concept, dat empirisch getoetst is, ontbreekt.

Mediaonderzoek(st)ers gaan vooral uit van de in de journalistieke praktijk min of meer aanwezige consensus over de rol van lay-out kenmerken bij de decodering van nieuws. Daarbij wordt vaak teruggegrepen op het onderzoek van Richard Budd (1964).
Uit zijn enquête onder een aantal dagbladredacteuren bleek, dat de kolombreedte van de kop, de pagina in de krant en de plaats op de pagina (het belangrijkste nieuws staat vaak linksboven op een pagina volgens Van Dijk, 1983) unaniem werden beschouwd als belangrijke aandachttrekkers. Over de rol van foto's bestonden echter grote meningsverschillen.

Op basis van het onderzoek van Budd (1964) wordt ook in dit onderzoek gelet op omvang van de kop. Het verschil met het onderzoek van Budd (1964) is dat niet alleen de breedte maar ook de lengte van de kop wordt gecodeerd. Als de kop een groter lettertype dan de rest van het artikel heeft, dan zal de aandacht van de lezer voor de kop groter zijn. Ook wordt de pagina in de krant en de plaats op de pagina gecodeerd.

De belangrijkste beperking van de wijze, waarop Budd (1964) de intensiteit van de berichtgeving benadert, is dat opvattingen van redacties als objectieve criteria worden gehanteerd (Van den Berg & Van den Veer, 1986).

Garcia en Stark (1991) hebben onderzoek gedaan naar de wijze waarop lezers een krantenpagina lezen. De ogen van de lezers vallen het eerste op een (grote) foto of andere illustratie, daarna zakken ze af naar het bijbehorende onderschrift en zoeken ze de kop. Daarna flitsen ze naar andere opvallende elementen: koppen, quotes, tussenkoppen en kaders. Soms staan de ogen heel even stil bij de eerste regels van een intro of lead, maar van echt lezen is nog geen sprake. Na zo'n vluchtige blik, maakt de lezer een selectie en leest hij de intro of lead van een artikel. Als die bevalt, leest hij het eigenlijke artikel.

Uit het onderzoek van Garcia en Stark (1991) blijkt, in tegenstelling tot het onderzoek van Budd (1964), dat illustraties een belangrijke rol spelen in de mate waarin een artikel de aandacht van een lezer trekt. Het is zelfs het eerste waarop het oog van de lezer valt. Kleur heeft daarbij een ondergeschikte rol. De inhoud van de foto, formaat en de plaats op de pagina zijn belangrijker. Omdat illustraties zo'n belangrijke rol spelen in het trekken van de aandacht van de lezer wordt er in dit onderzoek op gelet of er illustraties bij het artikel zijn geplaatst. Als dit zo is dan wordt ook de omvang van de illustratie opgemeten, omdat een grote illustratie eerder de aandacht zal trekken dan een kleine.

De presentatie van artikelen in dit onderzoek wordt, op basis van bovengenoemde onderzoeken, gemeten door de volgende onderdelen te coderen:

- Paginanummer
- Aantal woorden
- Omvang artikel (cm^2, inclusief illustratiemateriaal)
- Omvang koppen (cm^2)
- Plaats van het artikel op de pagina (links- of rechtsboven, links- of rechtsonder)
- Illustratiemateriaal (afbeeldingen, schematische tekeningen, grafische afbeeldingen)
- Omvang illustratiemateriaal (cm^2)

Voor artikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad en de Volkskrant geldt dat het paginanummer en het aantal woorden in een artikel worden aangegeven door de krantendatabase Lexis Nexis. Voor de overige onderdelen moeten de papieren exemplaren worden bestudeerd. Deze zijn aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Voor artikelen uit De Telegraaf geldt dat de papieren exemplaren uit het boekendepot van de Univeriteit van Amsterdam worden bestudeerd.

3.3.4.3 Inhoud

De onderdelen van de database die betrekking hebben op de inhoud van de artikelen zijn:

- Etniciteit
- Eerste vermelding
- Opmerkingen
- Categorie misdaad
- Specificatie misdaad
- Frame
- Nieuw frame

De etniciteit van de betrokkenen bij de misdaad in het artikel is van belang omdat achteraf wordt bekeken of het aantal Antilliaanse, Marokkaanse, Turkse, Surinaamse of Nederlandse verdachten van misdaden in krantenartikelen overeen komt met de werkelijkheid. Naast het onderzoek naar het expliciet noemen van de vijf etniciteiten in artikelen, is er ook onderzoek verricht naar het noemen van voor- en/of achternamen van daders/verdachten in artikelen. Het zou wetenschappelijk onverantwoord zijn om een etniciteit aan de naam te koppelen omdat nooit met volledige zekerheid kan worden gezegd of een naam van bijvoorbeeld Marokkaanse of Turkse afkomst is. Het is betrouwbaarder om onderscheid te maken tussen namen die van autochtone of van allochtone afkomst lijken te zijn. Zodra er een voor- en/of achternaam van een dader/verdachte in een krantenartikel wordt genoemd, dan wordt ingevuld of de naam van autochtone of van allochtone afkomst lijkt te zijn.

De categorie misdaad is van belang om te kunnen verifiëren of het artikel wel gecodeerd moet worden. Als de misdaad die in het artikel wordt beschreven niet in één van de categorieën van Van der Heide en Eggen (2001) valt, dan moet het artikel niet worden gecodeerd. In het onderdeel specificatie misdaad kan in worden gevuld of het om een moord of bijvoorbeeld verkrachting gaat.

Tenslotte wordt onderzocht vanuit welk frame het artikel is geschreven. Als het artikel niet vanuit één van de vijf in paragraaf 2.4.4 beschreven frames is geschreven dan kan er een omschrijving worden gegeven van het eventuele nieuwe frame.

3.3.5 De werkelijkheid

Het beeld dat in kranten wordt geschept over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders met betrekking tot criminaliteit wordt vergeleken met de werkelijkheid. Op die manier kan worden onderzocht of kranten een representatief beeld geven van de werkelijkheid. Het ministerie van Justitie maakt echter geen onderscheid naar etnische afkomst van verdachten. Maar in het rapport criminaliteit en rechtshandhaving van Van der Heide en Eggen (2001) in opdracht van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Ministerie van Justitie is toch een tabel opgenomen waarin verdachten worden ingedeeld op basis van geboorteland. Deze is hieronder afgebeeld.

Tabel 2 Verdachten en geboorteland, 2001

	Absoluut aantal	Aantal verdachten per 10.000 inwoners
Oceanië	144	114
Noord-Amerika	241	93
Indonesië	705	43
Amerika (overig)	1050	264
Azië (overig)	1563	154
Joegoslavië (voormalig)	1745	355
Midden-Oosten	2199	269
Oostblok (voormalig)	2738	527
West Europa	3782	128
Turkije	**4245**	**239**
Afrika (overig)	5252	474
Ned. Antillen en Aruba	**5254**	**691**
Marokko	**6234**	**410**
Suriname	**6571**	**359**
Nederland	**107143**	**89**
Onbekend/overig	9404	
Totaal aantal	158270	110

Een groot aantal verdachten is afkomstig van de Nederlandse Antillen (691), uit voormalige Oostbloklanden (527) en uit Afrika (474). Verdachten geboren in Noord-Amerika, Indonesië en Nederland komen relatief gezien minder dan het totale gemiddelde voor onder de verdachten in 2001.

De tabel bevat alleen eerste generatie verdachten. Bij de registratie van delicten door de politie wordt volgens Sorgdrager (1997) vaak wel aantekening gemaakt van de nationaliteit van verdachten, maar niet van de etnische groep waartoe zij behoren.

Nationaliteit is geen goede indicatie van etniciteit. Ongeveer 30% van de in ons land gevestigde personen van Turkse en Marokkaanse afkomst en nagenoeg alle mensen met een Surinaamse en Antilliaanse achtergrond bezitten de Nederlandse nationaliteit. Omdat de tweede generatie in het algemeen een groter aandeel heeft in de criminaliteit dan de eerste generatie is het beeld waarschijnlijk een onderschatting van de ernst van de werkelijke situatie. Buiten dat gaat het hier om verdachten. Het is dus nog niet honderd procent zeker dat ze ook de daadwerkelijke dader zijn.

De tabel geeft een relatief beeld van de werkelijkheid. De verhoudingen tussen de verschillende etnische groepen zullen namelijk wel redelijk overeen komen met de werkelijkheid.

3.3.6 Intercodeursbetrouwbaarheid

Om te testen in hoeverre de gecodeerde data betrouwbaar zijn, is er een onderzoek uitgevoerd naar de intercodeursbetrouwbaarheid. Riffe et al. (1998) adviseren een random selectie te maken van de artikelen die in de steekproef opgenomen worden. Deze steekproef is gekozen met behulp van de volgende berekening:

$$n = \frac{(N-1)(SE)^2 + PQN}{(N-1)(SE)^2 + PQ}$$

Waarbij:
N=populatie grootte (aantal analyse eenheden in het totale onderzoek)
P=geschatte mate van overeenstemming in de populatie
Q=1 - P
n=grootte van de populatie voor het betrouwbaarheidsonderzoek
SE= standaardfout

Riffe et al. (1998) adviseren dat de geschatte overeenstemming 5% hoger moet worden gezet dan de werkelijke geschatte overeenstemming, zo weet je in ieder geval zeker dat je met het aantal artikelen goed uitkomt. In dit onderzoek is voor een minimaal 85% overeenstemmingsniveau gekozen, dit vermeerderd met de 5% die wordt aanbevolen komt het totaal uit op 90%.

Voor de berekening van de standaardfout is een betrouwbaarheidsniveau van 95% bij een eenzijdige test gekozen. Deze maat van betrouwbaarheid wordt over het algemeen gebruikt bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Voor het berekenen van de standaardfout wordt gebruik gemaakt van de z-score. Bij een eenzijdige test is deze z-score 1.645.

SE=0.05/1.645

Na berekening van de formule:

$$n = \frac{(1038-1)(0.05/1.645)^2 + (0.90*0.10)*1038}{(1038-1)(0.05/1.645)^2 + (0.90*0.10)} =$$

$$n = \frac{0.96 + 93.42}{0.96 + 0.09} = 90$$

De steekproef voor het berekenen van de intercodeursbetrouwbaarheid zal uit 90 artikelen moeten bestaan.

De 90 artikelen zijn door twee codeurs gecodeerd. In bijlage 4 is te zien wat door beide codeurs is ingevuld bij de verschillende onderdelen van de database. Met behulp van deze gegevens is het mogelijk om een graad van overeenstemming te berekenen. Hiervoor wordt Cohen's Kappa gebruikt als maat voor nominale metingen, in dit geval zijn de verschillen tussen de waarden gelijk. Hierbij kan worden gedacht aan de kop en de lead van een artikel. De mate van overeenstemming wordt evenveel beïnvloed als de ene codeur kop invult en de andere lead en andersom (Swanborn, 1994).

Een aantal 'plaatsing en vormgeving' onderdelen (oppervlakte artikel, soort illustratie, omvang illustratie, omvang koppen, plaats op de pagina) zijn alleen dubbel gecodeerd voor 27 artikelen uit De Telegraaf. Het zou te veel tijd kosten om dit ook voor de overige drie dagbladen te doen omdat de tweede codeur dan naar de Koninklijke Bibliotheek in den Haag moet om daar alles op te meten.

De overeenstemming tussen de codeurs bij de volgende variabelen was 100%:

- Datum
- Titel
- Mediatitel
- Schrijver
- Oppervlakte artikelen
- Soort illustratie
- Omvang koppen
- Plaats op de pagina

Cohen's Kappa was voor de volgende 3 onderdelen niet te berekenen omdat er geen symmetrische tabel ontstaat op basis waarvan Cohen's kappa kan worden berekend. Bij het paginanummer bijvoorbeeld heeft de ene codeur een paginanummer genoemd die de tweede codeur helemaal niet noemt. Daarom wordt de overeenstemming van deze onderdelen in percentages weergegeven. Deze overeenstemming is goed.

De overeenstemming tussen de codeurs bij de volgende variabelen was:

- Omvang illustratie: 96%
- Paginanummer: 98%
- Aantal woorden: 96%

In tabel 3 is de overeenstemming in Kappa scores van vier gecodeerde onderdelen te zien. De overeenstemming op de gecodeerde onderdelen is redelijk tot goed.

Tabel 3 Betrouwbaarheid gecodeerde onderdelen in Cohen's Kappa scores

Onderdeel	Cohen's Kappa
Soort artikel	0.74
Etniciteit	0.98
Eerste vermelding etniciteit	0.92
Delict	0.90

De overeenstemming tussen de codeurs met betrekking tot de frames wordt bepaald aan de hand van twintig vragen die door de codeurs beantwoordt moeten worden met 'ja' of 'nee'. Die twintig items zijn verspreid over de vijf frames. In tabel 4 is de overeenstemming in Kappa scores van de items te zien. Met een * is aangegeven welke scores te laag zijn.

Uit de factoranalyse (paragraaf 4.4.1) blijkt dat het vierde, dertiende en veertiende item significant niet hoog genoeg scoren en zij worden buiten het onderzoek gelaten. Uit de betrouwbaarheidsanalyse (paragraaf 4.4.1) blijkt dat het human interest, economic consequences en morality frame te laag scoren. Hierdoor worden het negende, vijftiende en achttiende item ook buiten het onderzoek gelaten.

Daarnaast is er nog een item (Bevat het artikel visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?) waarbij de tweede codeur alleen maar 'niet' heeft ingevuld. Dit is een constante en hierdoor is Cohens kappa niet te berekenen. Codeur 1 heeft twee maal 'wel' gecodeerd. Maar ook dit item wordt uit het onderzoek gelaten omdat dit item bij de factoranalyse (paragraaf 4.4.1) niet hoog genoeg scoort.

Tabel 4 Betrouwbaarheid items in Cohen's Kappa scores

Item	Cohen's Kappa
1. Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	0.72
2. Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	0.72
3. Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	0.77
4. Staat in het artikel dat een individu of een groep mensen in de maatschappij verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	0.33*
5. Staat in het artikel dat het probleem in het artikel onmiddellijke actie vereist?	0.69
6. Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren?	0.84
7. Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen?	0.78
8. Ligt in het artikel de nadruk op de manier waarop individuen en groepen worden beïnvloedt door het onderwerp of probleem?	0.66
9. Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod?	0.45*
10. Bevat het artikel visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?	/*
11. Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	0.80
12. Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	0.71
13. Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	0.46*
14. Staat in het artikel wie de winnaars en/of verliezers zijn?	0.58*
15. Bevat het artikel een morele boodschap?	0.58*
16. Wordt in het artikel verwezen naar moraliteit, god en/of andere religieuze beginselen?	0.78
17. Staan in het artikel sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen?	0.85
18. Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn?	0.21*
19. Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd?	0.79
20. Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen?	0.75

* =Lage of geen Kappa score

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het uitgevoerde onderzoek behandeld. In de eerste paragraaf komen het aantal geanalyseerde artikelen aan bod. In paragraaf twee wordt de verhouding tussen het aantal genoemde etniciteiten in krantenartikelen vergeleken met de werkelijke aantallen. Ook worden in de tweede paragraaf de resultaten van het onderzoek naar het noemen van voor- en/of achternamen van daders/verdachten in artikelen behandeld. In de derde paragraaf worden de resultaten met betrekking tot plaatsing en vormgeving beschreven. In de vierde paragraaf komt aan bod welke frames in de artikelen naar voren komen en of de etniciteit daar invloed op heeft. In de vijfde paragraaf worden de resultaten van het onderzoek naar het verschil tussen 2001 en 2004 behandeld.

4.1 Aantal artikelen

In totaal zijn er 1038 artikelen uit vier landelijke dagbladen (het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant) geanalyseerd. De artikelen stammen uit april, mei, juni, oktober, november of december 2001. Tabel 5 geeft een overzicht van de verdeling van de geanalyseerde artikelen over de vier dagbladen. Deze artikelen zijn geanalyseerd omdat of expliciet de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit van de dader/verdachte genoemd, of de naam van de dader/verdachte werd genoemd.

Tabel 5 Aantal artikelen per dagblad

	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant	Alle dagbladen
Aantal artikelen	287	176	370	205	1038

Tabel 6 geeft aan hoe vaak per dagblad relatief de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd en hoe vaak een naam van een dader/verdachte wordt genoemd. In één artikel kunnen meerdere daders/verdachten worden genoemd.

Tabel 6 Percentage artikelen gespecificeerd naar etniciteit/naam per dagblad

	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant	Alle dagbladen
Etniciteit	28	32	33	37	32
Naam	72	68	67	63	68

4.2 Verhouding met werkelijkheid

In deze paragraaf worden de resultaten behandeld van het onderzoek naar de verhouding tussen het aantal genoemde etniciteiten (Antilliaans, Marokkaans, Surinaams, Turks en Nederlands) in krantenartikelen vergeleken met de verhouding in werkelijke misdaadcijfers. Deze werkelijke misdaadcijfers zijn te vinden in paragraaf 3.3.5.

Om te onderzoeken of de percentages van etniciteiten in krantenartikelen overeen komen met percentages uit de realiteit, zijn er tweezijdige z-toetsen uitgevoerd bij een alfa van 0.05. Er is gekozen voor de z-toets omdat het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken of krantenartikelen een representatief beeld geven van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders. Daarom moet onderzocht worden of de percentages van etniciteiten in krantenartikelen significant afwijken van de werkelijkheid. De z-toetsen zijn tweezijdig omdat de percentages in krantenartikelen zowel significant te laag als te hoog kunnen zijn. De nulhypothese is dat het gemiddelde gelijk is aan het percentage uit de realiteit en de alternatieve hypothese is dat het gemiddelde afwijkt van het percentage uit de realiteit. De exacte berekeningen van de z-toetsen zijn te vinden in bijlage 5.

Tabel 7 geeft een overzicht van het percentage artikelen per etniciteit in alle dagbladen. Uit de z-toetsen blijkt dat de Antilliaanse en de Marokkaanse etniciteit significant afwijken van de werkelijkheid. Het percentage van de Antilliaanse etniciteit ligt in krantenartikelen te laag in vergelijking met de werkelijkheid en het percentage van de Marokkaanse etniciteit te hoog.

Tabel 7 Percentage artikelen per etniciteit in alle dagbladen

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Totaal
Alle dagbladen	8.19***	45.13***	7.30	23.67	15.71	100
Realiteit	38.65	22.93	20.08	13.37	4.98	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 8 geeft een overzicht van het percentage artikelen per etniciteit in het Algemeen Dagblad. Uit de z-toetsen blijkt dat de Antilliaanse, Marokkaanse en Surinaamse etniciteit significant afwijken van de werkelijkheid. Het percentage van de Antilliaanse en Surinaamse etniciteit in krantenartikelen ligt te laag in vergelijking met de werkelijkheid, het percentage van de Marokkaanse etniciteit ligt te hoog.

Tabel 8 Percentage artikelen per etniciteit in het Algemeen Dagblad

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Totaal
Algemeen Dagblad	11.65***	41.75***	4.85*	22.33	19.42	100
Realiteit	38.65	22.93	20.08	13.37	4.98	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 9 geeft een overzicht van het percentage artikelen per etniciteit in het NRC Handelsblad. Uit de z-toetsen blijkt dat de Antilliaanse en de Marokkaanse etniciteit significant afwijken van de werkelijkheid. Het percentage van de Antilliaanse etniciteit ligt in krantenartikelen te laag in vergelijking met de werkelijkheid en het percentage van de Marokkaanse etniciteit te hoog.

Tabel 9 Percentage artikelen per etniciteit in het NRC Handelsblad

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Totaal
NRC Handelsblad	3.53***	45.88***	9.41	22.35	18.82	100
Realiteit	38.65	22.93	20.08	13.37	4.98	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 10 geeft een overzicht van het percentage artikelen per etniciteit in De Telegraaf. Uit de z-toetsen blijkt dat de Antilliaanse en de Marokkaanse etniciteit significant afwijken van de werkelijkheid. Het percentage van de Antilliaanse etniciteit ligt in krantenartikelen te laag in vergelijking met de werkelijkheid en het percentage van de Marokkaanse etniciteit te hoog.

Tabel 10 Percentage artikelen per etniciteit in De Telegraaf

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Totaal
Telegraaf	8.61*	54.97***	3.97	19.87	12.58	100
Realiteit	38.65	22.93	20.08	13.37	4.98	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 11 geeft een overzicht van het percentage artikelen per etniciteit in de Volkskrant. Uit de z-toetsen blijkt dat de Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse etniciteit significant afwijken van de werkelijkheid. Het percentage van de Antilliaanse etniciteit ligt in krantenartikelen te laag in vergelijking met de werkelijkheid, het percentage van de Marokkaanse en Turkse etniciteit ligt te hoog.

Tabel 11 Percentage artikelen per etniciteit in de Volkskrant

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Totaal
Volkskrant	7.96***	33.63*	12.39	30.97***	15.04	100
Realiteit	38.65	22.93	20.08	13.37	4.98	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Naast het onderzoek naar het noemen van etniciteiten van dader/verdachten in krantenartikelen, is er ook onderzoek verricht naar het noemen van voor-en/of achternamen van daders/verdachten. Van de 955 keer dat er een voor- en/of achternaam in een artikel werd genoemd, waren 823 namen van autochtone en 132 namen van allochtone afkomst.

In tabel 12 is de verdeling van de percentages tussen de vier dagbladen te zien. Er zijn tweezijdige z-toetsen uitgevoerd om te onderzoeken of de percentages significant afwijken van het gemiddelde bij een alfa van 0.05. Als een dagblad significant afwijkt van het gemiddelde, kan gezegd worden dat het dagblad geen representatief beeld van de werkelijkheid geeft. Voor de exacte berekeningen van de z-toetsen wordt verwezen naar bijlage 5.

Uit de z-toetsen blijkt dat het percentage autochtone namen in artikelen in het Algemeen Dagblad en De Telegraaf significant afwijken van het gemiddelde (85.89). In artikelen in het Algemeen Dagblad staan significant te weinig autochtone namen en in De Telegraaf te veel.

Uit de z-toetsen blijkt dat het percentage allochtone namen in artikelen in De Telegraaf significant afwijkt van het gemiddelde (14.11). In artikelen in De Telegraaf staan significant te weinig allochtone namen.

Tabel 12 Percentage artikelen per autochtone of allochtone afkomst van voor- en of achternamen van daders/verdachten per dagblad

	Alle dagbladen	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant
Autochtoon	86.09	82.84*	84.53	90.03***	86.15
Allochtoon	13.91	17.16	15.47	9.97*	13.85
Totaal	100	100	100	100	100

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

4.3 Plaatsing en vormgeving

In deze paragraaf worden de resultaten van het onderzoek naar plaatsing en vormgeving van de artikelen beschreven. Achtereenvolgens worden behandeld: omvang artikel, omvang koppen, aantal woorden, illustratie en omvang illustratie, paginanummer en als laatste de plaats van het artikel op de pagina. Onderzocht wordt of er verschillen bestaan in plaatsing en vormgeving van de artikelen tussen de dagbladen en tussen de vijf etniciteiten (tweede onderzoeksvraag). Dit is gedaan met behulp van z-toetsen omdat

hiermee onderzocht kan worden of er significante verschillen tussen dagbladen en etniciteiten bestaan. De exacte berekeningen van de z-toetsen zijn te vinden in bijlage 5.

Tabel 13 geeft een overzicht van de gemiddelde omvang van de artikelen in de verschillende dagbladen uitgesplitst naar etniciteit. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen en de omvang van de artikelen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te klein zijn en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In het Algemeen Dagblad zijn artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In het NRC Handelsblad zijn artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te groot en artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein. In De Telegraaf zijn artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te groot en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te klein. In de Volkskrant zijn artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te klein en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te groot.

Tabel 13 Gemiddelde omvang artikelen per dagblad en etniciteit in cm²

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	195	166*	188	207	215*
Algemeen Dagblad	233	189	60***	252*	179
NRC Handelsblad	233***	185	150*	185	175
Telegraaf	185	104	283*	79*	174
Volkskrant	144*	255	214	279	341*

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 14 geeft een overzicht van de gemiddelde omvang van de koppen boven artikelen in de verschillende dagbladen uitgesplitst naar etniciteit. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen en de omvang van de koppen van artikelen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat koppen boven artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te groot en koppen boven artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein. In het Algemeen Dagblad zijn koppen boven artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein. In het NRC Handelsblad zijn koppen boven artikelen waarin Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In De Telegraaf zijn koppen boven artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te groot en koppen boven artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te klein. In de Volkskrant zijn koppen boven

artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te groot en koppen boven artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te klein.

Tabel 14 Gemiddelde omvang koppen per dagblad en etniciteit in cm^2

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	28.17***	24.75	18.43***	23.04	24.75
Algemeen Dagblad	26.27	21.33	19.00***	25.70	27.03
NRC Handelsblad	20.00	22.85*	16.72	15.96	17.86
Telegraaf	37.48*	28.36	35.77	24.37***	35.01
Volkskrant	20.00	22.47	20.00	23.23*	15.58***

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 15 geeft een overzicht van het gemiddelde aantal woorden in de verschillende dagbladen uitgesplitst naar etniciteit. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen en het aantal woorden in artikelen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig woorden hebben en artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te veel. In het Algemeen Dagblad hebben artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te weinig woorden. In het NRC Handelsblad hebben artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te veel woorden en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te weinig. De artikelen van De Telegraaf zijn niet afkomstig uit de krantendatabase Lexis Nexis maar komen uit naslagwerken van de Universiteit van Amsterdam. Het aantal woorden staat niet (zoals bij de overige dagbladen) standaard vermeld bij het artikel. De woorden moeten handmatig worden geteld. Omdat dit te veel tijd kost is ervoor gekozen om het aantal woorden te schatten. Er zijn drie categorieën: klein: 0-200 woorden (codeur vult ‘100’ in), middel: 200-500 woorden (codeur vult 350 in), groot: >500 woorden (codeur vult 500 in). Artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd hebben significant te veel woorden en artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig. In de Volkskrant hebben artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig woorden, artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te veel en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te weinig.

Tabel 15 Gemiddeld aantal woorden per dagblad en etniciteit

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	373	336***	391***	358	366
Algemeen Dagblad	333	370	200***	374	326
NRC Handelsblad	433	479***	388	389	350*
Telegraaf	315*	208***	267	247	289
Volkskrant	489	429*	514*	426*	512

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

In tabel 16 is te zien in welk percentage van de artikelen waarin de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en/of Nederlandse etniciteit wordt genoemd er een illustratie bijstaat. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen en het aanwezig zijn van een illustratie bij het artikel, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat er bij artikelen waarin de Antilliaanse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te vaak een illustratie staat. In artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd, staan significant te weinig illustraties bij de artikelen. In het Algemeen Dagblad staan bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te veel illustraties en bij artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd te weinig. In NRC Handelsblad staan bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te veel illustraties en bij artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te weinig. In De Telegraaf staan bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te weinig illustraties en bij artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te veel. In de Volkskrant staan bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig illustraties en bij artikelen waarin De Nederlandse etniciteit wordt genoemd te veel.

Tabel 16 Percentage artikelen met illustratie(s) per dagblad en etniciteit in percentages

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle Dagbladen	27*	19	21	17*	27*
Algemeen Dagblad	33***	27	20	26	16*
NRC Handelsblad	33***	10	0*	5	19
Telegraaf	31	17	33	13*	37*
Volkskrant	11***	24	29	20	35*

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

In Tabel 17 is te zien hoe groot de gemiddelde omvang van een illustratie is die staat bij een krantenartikel waarin de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en/of Nederlandse etniciteit wordt genoemd. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat illustraties bij artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd, significant te klein zijn. Illustratie bij artikelen

waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn significant te groot. In het Algemeen Dagblad zijn illustraties bij artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein en illustraties bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In het NRC Handelsblad zijn illustraties bij artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te klein en illustraties bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In De Telegraaf zijn illustraties bij artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te klein en illustraties bij artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te groot. In de Volkskrant zijn illustraties bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te klein en illustraties bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd significant te groot.

Tabel 17 Gemiddelde omvang illustratie per dagblad en etniciteit in cm^2

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle Dagbladen	150	131*	200	294***	196
Algemeen Dagblad	200	100	0***	283*	233
NRC Handelsblad	100	25	0*	233***	100
Telegraaf	150	79*	350***	150	157
Volkskrant	0***	300	175	429*	400

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tabel 18 geeft een overzicht van het aantal keer dat een artikel waarin de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en/of Nederlandse etniciteit wordt genoemd, op de voorpagina staat. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd, significant te vaak op de voorpagina komen te staan. In het Algemeen Dagblad staan artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te vaak op de voorpagina en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te weinig. In het NRC Handelsblad staan artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig op de voorpagina en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit staat significant te vaak. In De Telegraaf staan artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te vaak op de voorpagina. In de Volkskrant staan artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig op de voorpagina en artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd significant te vaak.

Tabel 18 Aantal artikelen op voorpagina per dagblad en etniciteit

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle Dagbladen	3	24***	6	9	9
Algemeen Dagblad	2	4***	1	1	0*
NRC Handelsblad	0***	3	3	2	4*
Telegraaf	1	10***	0	2	4
Volkskrant	0*	7***	2	4	1

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

In tabel 19 is te zien hoe vaak een artikel linksboven op een pagina staat als de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit in het artikel wordt genoemd. Het artikel kan in zijn geheel linksboven staan maar ook:

- Links- en rechtsboven
- Linksboven en linksonder
- Linksboven en rechtsonder
- Links- en rechtsboven en linksonder
- Links- en rechtsboven en rechtsonder
- Linksboven, links- en rechtsonder
- Links- en rechtsboven, links- en rechtsonder

Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen, dan blijkt uit de z-toetsen (α=0.05) dat artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd, significant te weinig linksboven op de pagina staan. Artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd staan significant te vaak linksboven op de pagina. In het Algemeen Dagblad staan artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig linksboven op de pagina en artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te vaak. In het NRC Handelsblad staan artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te weinig linksboven op de pagina en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd significant te vaak. In De Telegraaf staan artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te vaak linksboven op de pagina en artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd significant te weinig. In de Volkskrant staan artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd significant te weinig linksboven op de pagina en artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd te vaak.

Tabel 19 Aantal artikelen linksboven op de pagina per dagblad en etniciteit in percentages

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Totaal	43.2	42.5	27.3***	40.1	53.6***
Algemeen Dagblad	33.3***	47.7	60***	52.2	42.1
NRC Handelsblad	33.3	38.6	12.5*	31.7	68.8***
Telegraaf	61.6*	33.7	16.7***	33.2	52.6
Volkskrant	33.3*	60.5***	35.5	42.9	53

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

4.4 Frames

Dit hoofdstuk behandelt de resultaten met betrekking tot de frames. In de eerste paragraaf staan de resultaten van de factor- en betrouwbaarheidsanalyse. In tweede paragraaf komt aan bod welke frames in de artikelen voorkomen. In de derde paragraaf worden eventuele nieuwe frames behandeld.

4.4.1 Factor- en betrouwbaarheidsanalyse

Om te onderzoeken of de vijf frames aanwezig zijn in de krantenartikelen, zijn er twintig vragen gesteld die beantwoordt kunnen worden met ‘ja’ of ‘nee’. Die twintig items zijn verspreid over de vijf frames. De resultaten van de factoranalyse naar de frames zijn te vinden in bijlage 7.

Alleen de items met een factorscore hoger dan 0.50 zijn significant in factoranalyses (Pedhazur & Pedhazur-Schmelkin, 1991).

Voor het responsibility frame zijn twee van de vijf items significant:

- Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen? (0.84)
- Worden in het artikel oplossingen voorgesteld? (0.85)

Voor het human interest frame zijn vier van de vijf items significant:

- Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren? (0.68)
- Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen? (0.62)
- Ligt in het artikel de nadruk op de manier waarop individuen en groepen worden beïnvloed door het onderwerp of probleem? (0.53)
- Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod? (0.55)

Voor het conflict frame zijn twee van de vier items significant:

- Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor? (0.84)
- Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets? (0.85)

Voor het morality frame zijn twee van de drie items significant:

- Bevat het artikel een morele boodschap? (0.51)
- Staan in het artikel sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen? (0.64)

Voor het economic frame zijn alle items significant:

- Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn? (0.99)
- Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd? (0.64)
- Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen? (0.65)

Om de betrouwbaarheid van de frames te meten zijn betrouwbaarheidsanalyses met behulp van Cronbach's Alfa uitgevoerd. Een score hoger dan 0.70 geldt als betrouwbaar.
Responsibility frame (2 items): 0.68
Human interest frame (4 items): 0.45
Conflict frame (2 items): 0.76
Morality frame (2 items): 0.51
Economic frame (3 items): 0.27 (Als item 1 verwijdert wordt dan is de alpha 0.41)

Alleen de betrouwbaarheid van het responsibility frame en het conflict frame zijn voldoende om er betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Dit onderzoek zal zich daarom alleen nog maar op deze twee frames richten.

4.4.2 Frames in artikelen

In bijlage 7 zijn de resultaten van het framing-onderzoek te vinden. In de tabellen is te zien hoe vaak een item en frame voorkomt in artikelen in een dagblad. Op die manier kan de derde deelvraag worden beantwoord, namelijk of er verschil in gebruik van frames tussen de vijf etniciteiten tussen de verschillende dagbladen bestaat. De resultaten worden hier kort besproken.

Als er gekeken wordt naar alle dagbladen samen, dan geldt dat het responsibility frame het vaakst voorkomt (68%), gevolgd door het conflict frame (38%). Voor alle etniciteiten geldt dat artikelen het meest geschreven zijn vanuit het responsibility frame, daarna vanuit het conflict frame.

In het Algemeen Dagblad komt het responsibility frame het vaakst voor (58%), gevolgd door het conflict frame (46%). In het Algemeen Dagblad worden artikelen waarin de Antilliaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse etniciteit worden genoemd het meest geschreven vanuit het responsibility frame, daarna vanuit het conflict frame. Maar bij artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd worden artikelen vooral geschreven vanuit het conflict frame en daarna vanuit het responsibility frame.

In het NRC Handelsblad komt het responsibility frame het vaakst voor (75%), gevolgd door het conflict frame (10%). In het NRC Handelsblad worden bij alle etniciteiten de artikelen het meest vanuit het responsibility frame geschreven en daarna vanuit het conflict frame.

In De Telegraaf komt het responsibility frame het vaakst voor (55%), gevolgd door het conflict frame (21%). In De Telegraaf worden bij alle etniciteiten de artikelen het meest vanuit het responsibility frame geschreven, gevolgd door het conflict frame.

In de Volkskrant komt het responsibility frame het vaakst voor (58%), gevolgd door het conflict frame (53%). In de Volkskrant worden bij alle etniciteiten de artikelen het meest vanuit het responsibility frame geschreven, gevolgd door het conflict frame.

4.4.3 Nieuwe frames

Er zijn geen nieuwe frames in de artikelen gevonden. Codeurs konden in een opmerkingenveld in de database een omschrijving van een eventueel nieuw frame geven. Dit is sporadisch gebeurd. De omschrijvingen zijn echter niet zodoende op elkaar afgestemd dat het betrouwbaar is om te spreken over een nieuw frame.

4.5 Verschil tussen artikelen uit april en mei 2001/2004

In deze paragraaf worden de resultaten van het onderzoek naar de vijfde onderzoeksvraag (verschil tussen krantenartikelen uit april en mei 2001/2004) beschreven. De resultaten van april en mei 2004 zijn telkens vergeleken met die van april en mei 2001. In de eerste subparagraaf wordt het verschil in het aantal artikelen tussen 2001 en 2004 behandeld. De resultaten van het onderzoek naar plaatsing en

vormgeving worden in de tweede subparagraaf behandeld. In de derde subparagraaf komt het verschil in gebruik van frames tussen 2001 en 2004 aan bod.

4.5.1 Aantal artikelen

In totaal verschenen er in april en mei 2001 465 artikelen waarin expliciet de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit of de naam van de dader/verdachte werd genoemd. In 2004 ligt dit aantal lager, namelijk op 250. De verdeling van de artikelen over de vier dagbladen is te zien in tabel 20.

Tabel 20 Aantal artikelen waarin Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd per dagblad in april en mei 2001/2004

	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant	Alle dagbladen
Aantal artikelen	119/58	71/44	176/85	99/63	465/250

Tabel 21 geeft in percentages aan hoe vaak de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd en hoe vaak een naam van een dader/verdachte (naam) wordt genoemd per dagblad in april en mei 2001/2004. In één artikel kunnen meerdere daders/verdachten worden genoemd. In de tabel is te zien dat er in 2001 vaker een etniciteit werd genoemd in artikelen dan in 2004. In 2004 werd vaker de naam van de dader/verdachte genoemd.

Tabel 21 Percentage artikelen gespecificeerd naar etniciteit/naam per dagblad in april en mei 2001/2004

	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant	Alle dagbladen
Etniciteit	29/15	26/24	35/18	31/17	31/19
Naam	71/85	74/76	65/82	69/83	69/81

In tabel 22 is het verschil in percentages tussen 2001/2004 in de verdeling van de etniciteiten over de dagbladen te zien. Wat opvalt is dat over het algemeen dagbladen in 2001 relatief vaker de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse etniciteit noemen. Uitzondering hierop vormt De Telegraaf die in 2004 relatief vaker dan in 2001 de Surinaamse en Turkse etniciteit noemt. In 2004 wordt relatief vaker de Antilliaanse etniciteit genoemd.

Tabel 22 Percentage artikelen per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	6/33	52/39	6/2	21/10	16/16
Algemeen Dagblad	6/36	46/36	6/0	27/18	15/9
NRC Handelsblad	0/39	52/44	0/0	21/6	28/6
Telegraaf	4/24	65/41	4/6	15/18	12/12
Volkskrant	10/33	40/33	11/0	23/0	16/33

In tabel 23 is in percentages het verschil tussen 2001 en 2004 te zien hoe vaak een genoemde voor- en/of achternaam van een dader/verdachte in een artikel van autochtone of allochtone afkomst lijkt te zien. In 2004 lijken namen relatief vaker van allochtone afkomst te zijn dan in 2001. Vooral in het NRC Handelsblad en De Telegraaf.

Tabel 23 Percentage artikelen per autochtone of allochtone afkomst van voor- en of achternamen van daders/verdachten per dagblad in april en mei 2001/2004

	Alle Dagbladen	Algemeen Dagblad	NRC Handelsblad	Telegraaf	Volkskrant
Aantal artikelen autochtoon	80/75	74/71	73/63	86/78	83/82
Aantal artikelen allochtoon	20/25	26/29	27/38	14/22	17/18

4.5.2 Plaatsing en vormgeving

In deze paragraaf worden de verschillen in plaatsing en vormgeving tussen april en mei 2001 en 2004 besproken. Achtereenvolgens worden behandeld: omvang artikel, omvang koppen, aantal woorden, illustratie en omvang illustratie, paginanummer en als laatste de plaats van het artikel op de pagina.

Tabel 24 geeft een overzicht van het verschil in omvang van de artikelen tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat in 2001 artikelen waarin de Antilliaanse, Surinaamse en Nederlandse etniciteit wordt genoemd gemiddeld groter zijn dan in 2004. Artikelen waarin de Marokkaanse en Turkse etniciteit worden genoemd zijn in 2004 groter. Uitzonderingen hierop vormen:

-Algemeen Dagblad (artikelen waarin Antilliaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 gemiddeld groter dan in 2001 en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004)

-NRC Handelsblad (artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 gemiddeld groter zijn dan in 2001)

-Volkskrant (artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004).

Tabel 24 Gemiddelde omvang artikelen per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004 in cm²

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	243 /167	221 /352	222 /26	280 /378	410 /219
Algemeen Dagblad	115 /218	218 /307	153 /0	282 /240	287 /0
NRC Handelsblad	0/197	174 /277	0 /0	275 /760	249 /203
Telegraaf	646/117	155 /370	461/102	220 /511	359 /260
Volkskrant	209 /136	338 /452	275 /0	343 /0	743 /411

Tabel 25 geeft een overzicht van het verschil in gemiddelde omvang van de koppen tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat de omvang van de koppen boven artikelen waarin de Antilliaanse, Surinaamse en Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2001 gemiddeld groter is dan in 2004 en de omvang van de koppen boven artikelen waarin de Marokkaanse en Turkse etniciteit wordt genoemd is in 2004 gemiddeld groter.

Uitzondering daarop vormen:
-Algemeen Dagblad (omvang koppen boven artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 gemiddeld groter dan in 2001)
-NRC Handelsblad (omvang koppen boven artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 gemiddeld groter dan in 2001 en omvang koppen boven artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004 en omvang koppen boven artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004)
-Volkskrant (omvang koppen boven artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004 en omvang koppen boven artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn in 2001 gemiddeld groter dan in 2004)

Tabel 25 Gemiddelde omvang koppen per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004 in cm²

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	49/32	33/40	26/5	34/48	40/31
Algemeen Dagblad	33/44	29/52	11/0	35/61	38/38
NRC Handelsblad	0/33	29/17	0/0	35/28	34/29
Telegraaf	136/30	40/63	62/21	36/102	62/31
Volkskrant	27/20	35/27	29/0	30/0	27/27

Tabel 26 geeft een overzicht van het verschil in gemiddeld aantal woorden tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat het gemiddeld aantal woorden in artikelen waarin de Surinaamse en Turkse etniciteit wordt genoemd in 2001 hoger is dan in 2004 en het gemiddeld aantal woorden in artikelen waarin de Antilliaanse, Marokkaanse en

Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2004 hoger is dan in 2001. Uitzonderingen daarop vormen:

-Algemeen Dagblad (artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd hebben in 2001 gemiddeld meer woorden en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd hebben in 2001 meer woorden)

-NRC Handelsblad (artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd hebben in 2004 meer woorden)

-Telegraaf (artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd hebben in 2001 gemiddeld meer woorden en artikelen waarin de Surinaamse etniciteit wordt genoemd hebben in 2004 meer woorden)

-Volkskrant (artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd hebben in 2001 gemiddeld meer woorden en artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd hebben in 2001 meer woorden)

Tabel 26 Gemiddeld aantal woorden per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	290/366	378/427	277/88	505/460	442/465
Algemeen Dagblad	224/294	403/351	330/0	484/429	426/405
NRC Handelsblad	0/576	404/439	0/0	570/961	402/643
Telegraaf	450/288	207/264	317/350	250/450	339/350
Volkskrant	485/307	498/654	461/0	716/0	600/461

Tabel 27 geeft een overzicht van het relatieve verschil tussen 2001 en 2004 in het wel of niet aanwezig zijn van een illustratie bij een artikel. Over het algemeen is het zo dat in artikelen waarin de Antilliaanse en Surinaamse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie staat dan in 2004 en bij artikelen waarin de Marokkaanse, Turkse en Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2004 relatief vaker dan in 2001. Uitzonderingen hierop vormen:

-Algemeen Dagblad (bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd in 2004 relatief vaker een illustratie, bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie)

-NRC Handelsblad (bij artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie)

-Telegraaf (bij artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie)

-Volkskrant (bij artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie, bij artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2001 relatief vaker een illustratie)

Tabel 27 Percentage artikelen met illustratie(s) per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/4004

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	31/5	19/33	39/0	26/60	42/44
Algemeen Dagblad	0/25	23/25	33/0	23/0	14/100
NRC Handelsblad	0/0	7/25	0/0	17/100	25/0
Telegraaf	100/0	18/43	33/0	27/67	56/50
Volkskrant	29/0	26/40	50/0	29/0	67/40

Tabel 28 geeft een overzicht van het verschil in de gemiddelde omvang van illustraties tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat illustraties, ongeacht de etniciteit die in een artikel wordt genoemd, in 2001 gemiddeld groter zijn dan in 2004. Uitzonderingen daarop vormen:

-Algemeen Dagblad (illustraties bij artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 groter dan in 2001)

-NRC Handelsblad (illustraties bij artikelen waarin Marokkaanse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 groter dan in 2001 en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd zijn in 2004 groter dan in 2001)

Tabel 28 Gemiddelde omvang illustratie per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004 in cm^2

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	54/27	157/97	216/0	246/126	374/122
Algemeen Dagblad	0/134	151/66	25/0	277/0	416/299
NRC Handelsblad	0/0	32/84	0/0	40/360	318/0
Telegraaf	186/0	127/124	684/0	238/91	333/29
Volkskrant	30/0	316/105	153/0	429/0	428/149

Tabel 29 geeft een overzicht van het relatieve verschil in het aantal keer dat een artikel op de voorpagina staat tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat artikelen waarin de Marokkaanse, Surinaamse of Turkse etniciteit wordt genoemd in 2001 vaker op de voorpagina staan dan in 2004. Artikelen waarin de Antilliaanse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker op de voorpagina. Uitzonderingen daarop vormen:

-Telegraaf (artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker op de voorpagina)

-Volkskrant (artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker op de voorpagina)

Tabel 29 Percentage artikelen op voorpagina per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	0/10	15/13	8/0	11/0	15/50
Algemeen Dagblad	0/25	14/0	33/0	0/0	0/100
NRC Handelsblad	0/14	13/0	0/0	33/0	25/100
Telegraaf	0/0	15/29	0/0	9/0	33/50
Volkskrant	0/0	16/20	0/0	14/0	0/20

Tabel 30 geeft een overzicht van het relatieve verschil in het aantal keer dat een artikel linksboven op de pagina staat tussen 2001 en 2004. Over het algemeen is het zo dat artikelen waarin de Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2001 vaker linksboven op de pagina staat dan in 2004. Artikelen waarin de Antilliaanse of Marokkaanse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker linksboven op de pagina. Uitzonderingen daarop vormen:

-Algemeen Dagblad (artikelen waarin de Nederlandse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker linksboven op de pagina)

-NRC Handelsblad (artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd staan in 2001 vaker linksboven op de pagina en artikelen waarin de Turkse etniciteit wordt genoemd staan in 2004 vaker linksboven op de pagina)

-Telegraaf (artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd staan in 2001 vaker linksboven op de pagina)

Tabel 30 Percentage artikelen linksboven op de pagina per dagblad en etniciteit in april en mei 2001/2004

	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands
Alle dagbladen	42/50	38/50	31/0	48/17	65/50
Algemeen Dagblad	33/50	41/50	33/0	54/0	29/100
NRC Handelsblad	0/57	40/25	0/0	67/100	100/100
Telegraaf	100/50	31/71	33/0	18/0	67/0
Volkskrant	17/40	48/60	29/0	57/0	60/60

4.5.3 Frames

In deze paragraaf wordt het onderzoek naar het verschil in gebruik van frames tussen 2001 en 2004 beschreven.

4.5.3.1 Factor- en betrouwbaarheidsanalyse

Om te onderzoeken of de twee frames (responsibility en conflict) aanwezig zijn in de krantenartikelen uit 2001 en 2004, zijn per frame vragen gesteld die beantwoord konden worden met ‘ja’ of ‘nee’. De resultaten van de factoranalyse naar de frames zijn te vinden in bijlage 8.

Alleen de items met een factorscore hoger dan 0.50 zijn significant in factor analyses (Pedhazur & Pedhazur-Schmelkin, 1991).

Voor het responsiblity frame zijn voor 2001 en 2004 twee van de vijf items significant:

- Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen? (0.92/0.78)
- Worden in het artikel oplossingen voorgesteld? (0.93/0.85)

Voor het conflict frame zijn voor 2001 en 2004 drie van de vier items significant:

- Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor? (0.91/0.66)
- Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets? (0.90/0.59)
- Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp? (0.43/0.75)

Om de betrouwbaarheid van de frames te meten zijn betrouwbaarheidsanalyses met Cronbach's alfa uitgevoerd. Een score hoger dan 0.70 geldt als betrouwbaar.
Responsibility frame (2 items): 0.86/0.68
Conflict frame (3 items): 0.66/0.38

4.5.3.2 Frames in artikelen

Over het algemeen is het zo dat zowel in 2001 als in 2004 het responsibility frame het vaakst voorkomt en daarna het conflict frame.

Wat opvalt is dat artikelen in het Algemeen Dagblad waarin de Surinaamse en Nederlandse etniciteit worden genoemd, in 2001 vaker vanuit het conflict frame dan vanuit het responsibility frame zijn geschreven.

In het NRC Handelsblad worden artikelen waarin de Turkse of Nederlandse etniciteit worden genoemd in 2004 het meest geschreven vanuit het conflict frame gevolgd door het resonsibility frame.

In De Telegraaf worden artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd in 2001 het meest vanuit het conflict frame en daarna vanuit het responsibility frame geschreven.

5. Conclusies

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken op basis van de resultaten.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

Geven krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant een representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders?

Deze hoofdvraag wordt beantwoord met behulp van vijf deelvragen:

1. Komt de verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001?
2. Bestaat er verschil in plaatsing en vormgeving van krantenartikelen uit 2001 in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?
3. Wat voor verschil bestaat er in het gebruik van het conflict, human interest, responsibility, economic consequences en morality frame tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit in krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001?
4. Zijn er nog nieuwe frames die terug komen in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?
5. Bestaat er verschil tussen 2001 en 2004 in de berichtgeving in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?

5.1 Verhouding tussen dagbladen en werkelijkheid

In deze paragraaf zal antwoord worden gegeven op de eerste deelvraag:
Komt de verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001?

De hypothese luidt:
De verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, komt niet overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001. De verwachting is dat het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken dat in krantenartikelen in aanraking komt met criminaliteit relatief te hoog ligt in vergelijking met het aantal Nederlanders.

De hypothese wordt deels bevestigd. De Volkskrant vermeldt het meest expliciet de etniciteit in een artikel (0.55 keer per artikel) en het Algemeen Dagblad het minst (0.36 keer per artikel). In alle dagbladen wordt te vaak de Marokkaanse etniciteit genoemd. In de Volkskrant wordt daarnaast ook de Turkse etniciteit te vaak genoemd. Maar in tegenstelling tot de hypothese wordt in alle dagbladen de Antilliaanse etniciteit te weinig genoemd. In het Algemeen Dagblad wordt daarnaast ook de Surinaamse etniciteit te weinig genoemd. Als er gekeken wordt naar het totaalbeeld van alle dagbladen samen dan geldt dat het percentage Marokkaanse etniciteit te hoog ligt (net als in de hypothese) maar het percentage Antilliaanse etniciteit te laag (in tegenstelling tot de hypothese). Voor de overige genoemde etniciteiten in artikelen in dagbladen geldt dat het percentage op het juiste niveau ligt, dit in tegenstelling tot de hypothese.

Naast het noemen van een etniciteit in een artikel is er ook onderzoek verricht naar het noemen van voor- en/of achternamen van daders/verdachten. Uit de resultaten blijkt dat er veel meer autochtone dan allochtone namen in artikelen voorkomen. Het Algemeen Dagblad plaatst, in vergelijking met de andere dagbladen, significant te weinig autochtone namen in artikelen en de Volkskrant te veel. Bij de allochtone namen plaatst De Telegraaf significant te weinig namen in artikelen in vergelijking met de andere kranten. Ook hier is dus geen duidelijk bewijs te vinden dat dagbladen te veel aandacht aan allochtonen besteden in verhouding tot autochtonen.

De conclusie van de eerste deelvraag luidt:
De verhouding tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 in aanraking komt met criminaliteit, komt niet overeen met de verhouding volgens echte misdaadcijfers uit 2001. Het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken dat in krantenartikelen in aanraking komt met criminaliteit ligt soms relatief te hoog in vergelijking met het aantal Nederlanders maar vaker te laag.

5.2 Plaatsing en vormgeving

In deze paragraaf zal antwoord worden gegeven op de tweede deelvraag:
Bestaat er verschil in plaatsing en vormgeving van krantenartikelen uit 2001 in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?

De hypothese luidt:
De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit, is opvallender dan die van Nederlanders.

Deze hypothese is op basis van zes onderdelen met betrekking tot plaatsing en vormgeving getoetst. Deze staan hieronder opgesomd. Tussen haakjes staat gedefinieerd wanneer een onderdeel opvallender is voor Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken dan voor Nederlanders.

- Omvang artikel (omvang artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit is groter dan de omvang van artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)
- Omvang koppen (omvang koppen boven artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit is groter dan de omvang van koppen boven artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)
- Aantal woorden (aantal woorden van artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit is groter dan het aantal woorden van artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)

- Illustratie en omvang (er staan vaker en grotere illustraties bij artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit dan bij artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)
- Paginanummer (artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit staan vaker op de voorpagina dan artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)
- Plaats op de pagina (artikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit staan vaker linksboven op de pagina dan artikelen waarin Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit)

Tabel 31 geeft een overzicht van de resultaten die de hypothese ondersteunen en van de resultaten die de hypothese weerleggen.

Het Algemeen Dagblad ondersteunt de hypothese het meest (acht keer aanvaarden, zes keer verwerpen), daarna NRC Handelsblad (zes keer aanvaarden, vijf keer verwerpen) en De Telegraaf (zes keer aanvaarden, zes keer verwerpen). De Volkskrant (zes keer aanvaarden, zeven keer verwerpen) ondersteunt de hypothese het minst.

De plaatsing en vormgeving van artikelen waarin Antillianen in aanraking komen met criminaliteit is het vaakst opvallend (acht keer ondersteunen, vijf keer weerleggen). Daarna de plaatsing en vormgeving van artikelen waarin Marokkanen (zeven keer ondersteunen, zes keer weerleggen) en Turken (zes keer ondersteunen, vijf keer weerleggen) in aanraking komen met criminaliteit. Artikelen waarin Nederlanders (vier keer ondersteunen, vijf keer weerleggen) in aanraking komen met criminaliteit staan op de derde plaats en de plaatsing en vormgeving van artikelen waarin Surinamers in aanraking komen met criminaliteit zijn het minst opvallend (vijf keer ondersteunen, twaalf keer weerleggen).

Tabel 31 Samenvatting deelconclusies plaatsing en vormgeving onderdelen

	Omvang artikel	Omvang koppen	Aantal woorden	Illustratie	Omvang illustratie	Paginanummer	Plaats op de pagina
Alle dagbladen	O:	O: An	O: Su	O: An	O: Tu	O:	O:
	W:Ma, Nl	W: Su	W: Ma	W: Tu, Nl	W: Ma	W:	W: Su, Nl
Algemeen Dagblad	O: Tu	O:	O:	O: An, Nl	O: Tu	O: Ma, Nl	O: Su, An
	W: Su	W: Su	W: Su	W:	W: Su	W: An	W: Su
NRC Handelsblad	O: An	O: Ma	O: Ma, Nl	O: An	O: Tu	O:	O:
	W: Su	W:	W:	W: Su	W: Su	W:	W:Su, Nl
Telegraaf	O: Su	O: An	O: An	O:	O: Su	O: Ma	O: Ma
	W: Tu	W: Tu	W: Ma	W: Tu	W: Ma	W:	W: Su
Volkskrant	O:	O: Tu, Nl	O: Su	O:	O: Tu	O: Ma	O: Ma
	W:An, Nl	W:	W: Ma, Tu	W: An	W: An	W: An	W:

O= ondersteunt hypothese *An: Antilliaans* *Su: Surinaams* *Nl: Nederlands*
W= weerlegt hypothese *Ma: Marokkaans* *Tu: Turks*

Er is onvoldoende bewijs om de hypothese te aanvaarden. De hypothese wordt soms ondersteund maar net zo vaak, al dan niet vaker, wordt de hypothese verworpen.

De eindconclusie betreffende de plaatsing en vormgeving van artikelen luidt dan ook: *Er bestaat verschil in plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken enerzijds en Nederlanders anderzijds. Echter, de plaatsing en vormgeving van krantenartikelen waarin Antillianen, Marokkanen, Surinamers of Turken in aanraking komen met criminaliteit, zijn bijna net zo vaak opvallender als onopvallender dan de plaatsing en vormgeving van krantenartikelen waarin de Nederlanders in aanraking komen met criminaliteit.*

5.3 Frames

In deze paragraaf zal antwoord worden gegeven op de derde en vierde deelvraag: *Wat voor verschil bestaat er in het gebruik van het conflict, human interest, responsiblity, economic consequences en morality frame tussen Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit in krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001?*

Zijn er nog nieuwe frames die terug komen in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?

Voor deze twee deelvragen zijn geen hypotheses opgesteld. Er was onvoldoende literatuur om betrouwbare uitspraken over deze twee deelvragen te verrichten. Het onderzoek naar deze twee deelvragen was exploratief.

Uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek dat de items bij het human interest, economic consequences en morality frame te laag scoorden. Deze drie frames zijn in het verdere onderzoek buiten beschouwing gelaten. Het onderzoek heeft zich gericht op het responsibility en conflict frame. In bijna alle dagbladen zijn de artikelen het meest vanuit het responsibility frame geschreven, gevolgd door het conflict frame. De enige uitzondering hierop vormt het Algemeen Dagblad. Artikelen waarin Marokkanen in aanraking komen met criminaliteit, worden in het Algemeen Dagblad vaker geschreven vanuit het conflict dan vanuit het responsibility frame.

De eindconclusie op de derde deelvraag luidt:
In alle dagbladen worden artikelen het meest geschreven vanuit het responsibilty frame, gevolgd door het conflict frame. De enige uitzondering hierop vormt het Algemeen Dagblad. Artikelen waarin Marokkanen in aanraking komen met criminaliteit, worden in het Algemeen Dagblad vaker geschreven vanuit het conflict dan vanuit het responsibility frame.

Er zijn in het onderzoek geen nieuwe frames ontdekt. De conclusie op de vierde deelvraag luidt:
Er zijn geen nieuwe frames gevonden die terug komen in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit.

5.4 Verschil tussen krantenartikelen uit april en mei 2001/2004

In deze paragraaf zal antwoord worden gegeven op de vijfde deelvraag:
Bestaat er verschil tussen 2001 en 2004 in de berichtgeving in krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit?

De hypothese luidt:
In De Telegraaf zal het aantal artikelen over criminaliteit, en daarmee het aantal artikelen waarin een etniciteit wordt genoemd, in 2004 zijn toegenomen ten opzichte van 2001. Het aantal artikelen in de Volkskrant zal gelijk zijn gebleven. De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit, zullen in 2004 opvallender zijn dan in 2001.

In alle dagbladen is het aantal artikelen in 2004 afgenomen. In 2001 wordt relatief vaker de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse etniciteit in een artikel vermeld dan in 2004. In 2004 wordt relatief vaker de Antilliaanse etniciteit genoemd. Alleen de plaatsing en vormgeving van artikelen waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd is in 2004 relatief opvallender dan in 2001. Er bestaat bijna geen verschil in het gebruik van frames tussen 2001 en 2004. Het responsibility frame komt het meest voor, daarna het conflict frame.

De conclusie op de vijfde deelvraag luidt:
Het aantal artikelen waarin de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse etniciteit wordt genoemd is in 2004 relatief afgenomen ten opzichte van 2001. Artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd is relatief toegenomen in 2004 ten opzichte van 2001. De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen in het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant over Antillianen, Surinamers, Turken en Nederlanders die in aanraking komen met criminaliteit, is in 2001 opvallender dan in 2004. De plaatsing en vormgeving van krantenartikelen waarin Marokkanen in aanraking komen met criminaliteit is in 2004 opvallender dan in 2001. Er bestaat geen verschil in gebruik van frame tussen 2001 en 2004.

5.5 Eindconclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:
Geven krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant een representatief beeld van Antillianen, Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders?

Met behulp van de deelconclusies luidt de eindconclusie:
Krantenartikelen uit het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf en de Volkskrant uit 2001 geven relatief geen representatief beeld van Antillianen,

Marokkanen, Surinamers en Turken die in aanraking komen met criminaliteit in vergelijking met Nederlanders. Soms krijgen de Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse etniciteit te veel aandacht (zowel in hoeveelheid als in plaatsing en vormgeving) in vergelijking met de Nederlandse etniciteit maar net zo vaak te weinig. Ook bestaan er geen wezenlijke verschillen in het gebruik van frames in artikelen tussen de etniciteiten. Er bestaan kleine verschillen maar die zijn niet groot genoeg om er conclusies aan te verbinden. Het verschil tussen 2001 en 2004 is dat het aantal artikelen waarin de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse en Nederlandse etniciteit wordt genoemd in 2004 relatief is afgenomen en dat het aantal artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd relatief is toegenomen. De plaatsing en vormgeving van artikelen zijn in 2004 minder opvallend dan in 2001, behalve die waarin de Marokkaanse etniciteit wordt genoemd. Die artikelen zijn in 2004 opvallender dan in 2001. Er treedt geen verandering op in het gebruik van frames tussen beide jaren.

6. Discussie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In dit hoofdstuk worden de conclusies van dit onderzoek nog eens nader bekeken. Ook worden er aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

De eindconclusie van dit onderzoek is een andere dan die Van Dijk in 1983 en 1991 heeft getrokken. Uit zijn onderzoek bleek dat de extra aandacht voor misdaden door minderheden niet overeen kwam met de feiten. Uit dit onderzoek blijkt dat er geen extra aandacht voor misdaden door minderheden (meer) is. Dit is een interessante ontwikkeling. Ondanks dat de algemene opvatting over buitenlanders negatiever is geworden (Becker, 2003), is er in dagbladen geen sprake (meer) van een overdaad aan aandacht voor etnische minderheden die in aanraking komen met criminaliteit. Dit is tegenstrijdig aan de agenda-setting theorie. Daaruit blijkt dat de publieksagenda wordt beïnvloedt door de media-agenda. Uit dit onderzoek blijkt dat de agenda-setting theorie niet van toepassing is op het onderwerp minderheden en criminaliteit in dagbladen. Het zou voor vervolgonderzoek interessant zijn om te onderzoeken door welke media de publieksagenda, met betrekking tot het onderwerp minderheden en criminaliteit, wel wordt beïnvloed. Heeft televisie bijvoorbeeld meer invloed op het publiek met betrekking tot dit onderwerp dan de dagbladen? En internet? En besteden de andere media dan wel te veel aandacht aan minderheden en criminaliteit waardoor de algemene opvatting over buitenlanders negatiever is geworden? Of wordt de opvatting over buitenlanders niet door het onderwerp minderheden en criminaliteit beïnvloed maar door bijvoorbeeld politieke debatten over buitenlanders (onder andere het asielbeleid)?

Een opvallende uitkomst van dit onderzoek is de afname van het aantal artikelen waarin de Marokkaanse, Surinaamse, Turkse of Nederlandse etniciteit of naam van de dader/verdachte wordt genoemd in 2004 ten opzichte van 2001. Een duidelijke verklaring is hiervoor niet te vinden. Er is in 2004 in geen van de vier dagbladen een extra criminaliteitspagina bijgekomen. Het feit dat voor dit onderzoek alleen de voorpagina en de pagina's Binnenland zijn geselecteerd waardoor mogelijk artikelen op een extra criminaliteitspagina niet zijn geselecteerd, is dus geen argument. Het aantal misdrijven is in 2003 afgenomen (Centraal Bureau voor de Statistiek, n.d.) (cijfers over 2004 zijn nog niet bekend) maar uit een rapport van Molenaar (2003) blijkt dat de prognose is dat deze trend niet doorzet. Vooral het aantal geweldsmisdrijven zal toenemen. Dit kan dus ook geen oorzaak zijn voor het afnemende aantal artikelen over criminaliteit. Er is eigenlijk geen duidelijke oorzaak hiervoor aan te wijzen en nader onderzoek hiernaar zou interessant zijn. Opvallend is dat het aantal artikelen waarin de Antilliaanse etniciteit wordt genoemd is toegenomen in 2004 ten opzichte van 2001. Dit

is te wijten aan veel artikelen over een bende-oorlog in Den Helder half mei 2004, waarbij Antilliaanse jongeren betrokken waren.

Interessant is ook de discussie over het wel of niet vermelden van de etniciteit in artikelen. Belangengroepen van etnische minderheden drongen er jarenlang op aan om de etniciteit van de dader in krantenartikelen achterwege te laten. Totdat er op 2 februari 2005 een interview verscheen in het Algemeen Dagblad van Carel Brendel met de directeur van het Landelijk bureau ter Bestrijding van Rassendiscriminatie. De directeur dringt er in het interview op aan om meer openheid te geven over de achtergrond van verdachten. Hij zegt dat vooroordelen worden gekweekt door zaken te verzwijgen. In dit onderzoek is ervan uit gegaan dat het niet goed is als er, in verhouding tot de werkelijkheid, te vaak de etniciteit van de verdachte in een krantenartikel wordt genoemd. Enerzijds is het waar dat er vooroordelen en misverstanden ontstaan als er geen etniciteit wordt genoemd (bij het voorval in Amsterdam waar een tasjesdief werd dood gereden dacht iedereen dat de bestuurster van de auto de Nederlandse etniciteit had, maar dat bleek de Surinaamse te zijn) maar anderzijds is het zo dat als er, in verhouding met de werkelijkheid, te vaak de etniciteit van de verdachte wordt genoemd, er een scheve beeldvorming ontstaat. Dit onderwerp heeft inmiddels ook de politiek van Nederland bereikt. De VVD vindt de achtergrond van verdachten volstrekt irrelevant. CDA en PvdA zijn er voorstander van om de etnische afkomst van verdachten te vermelden, als dat verheldering biedt of spanningen kan voorkomen (Brendel, 2005). Hieruit blijkt dat dit onderwerp ontzettend actueel is en dat het de gemoederen bezig houdt. Het is nog afwachten welke kant de discussie opslaat. Een vervolgonderzoek dat een grote bijdrage zou kunnen leveren aan deze discussie is een onderzoek naar de invloed van krantenartikelen over criminaliteit op de lezer waarin vaak de etniciteit van verdachten wordt genoemd, in vergelijking met de invloed op de lezer van krantenartikelen over criminaliteit waarin minder vaak of helemaal niet de etniciteit van verdachten wordt genoemd.

Literatuur

Algemeen Dagblad. (15 januari 2003). *Moord op leraar (3).*

Babbie, E. (1992). *The practise of social research.* Belmont: Wadsworth.

Bakker, P. & Scholten, O. (1999). *Communicatiekaart van Nederland. Overzicht van media en communicatie.* Alphen aan den Rijn: Samsom.

Becker, J. (2003). Opvattingen over het beleid. In Sociaal en Cultureel Planbureau (2003). *De sociale staat van Nederland 2003* (pp. 291-313). Den Haag: Socaal en Cultureel Planbureau.

Bennett, W.L. (1995). *News: the politics of illusion.* New York: Longman.

Berg, H. van den & Veer, K. van den (1986). *Ideologie en massamedia.* Amsterdam: VU Uitgeverij.

Boer, C. de & Brennecke, S. (2003). *Media en publiek. Theorieën over media-impact.* Amsterdam: Boom.

Brendel, C. (2005, 2 februari). 'Maak afkomst dader bekend'. Bestrijder van racisme: Verzwijgen werkt averechts. *Algemeen Dagblad.*

Bruinsma, M. (2001). *Nieuws over geweld. Een onderzoek naar de berichtgeving over geweldsdelicten in de Telegraaf en de Volkskrant (1970-2000).* Maastricht: Universiteit Maastricht.

Bruyn, S. de (2002). Nederland is al erg streng voor immigranten. *Volkskrant.*

Budd, R. (1964). Attentions Score: A device for measuring News 'Play'. *Journalism Quarterly, 41,* 259 en verder.

Centraal Bureau voor de Statistiek (n.d.). *Misdrijven en verdachten naar politieregio en type misdrijf.* Geraadpleegd op 7 februari 2005, van http://www.cbs.nl.

Coenen, A.W.M. & Dijk, J.J.M. van (1976). *Misdaadverslaggeving in Nederland. De ontwikkeling van de Misdaadverslaggeving in de Nederlandse Dagbladen tussen 1966 en*

1974. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie.

Cohen, B.C. (1963). *The press, the public and foreign policy.* Princeton N.J.: Princeton University Press.

Cole, J. (1995) *The UCLA Television Violence Monitoring Report.* Los Angeles: University of California, Center for Communication Policy,

Dijk, T.A. van (1983). *Minderheden in de media. Een analyse van de berichtgeving over etnische minderheden in de dagbladpers.* Amsterdam: SUA.

Dijk, T.A. van (1991). *Racism and the press.* Londen: Routledge.

Dijk, T.A, van (1993). *Elite discourse and racism.* Londen: Routledge.

Donkers, H. & Willems, J. (1998). *Journalistiek schrijven voor krant en vakblad.* Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Entman, R.M. (1990). Modern racism and the images of black in local television news. *Critical Studies in Mass Communication, 7,* 332-345.

Gamson, W. (1992). *Talking politics.* New York: Cambridge University Press.

Garcia, M. & Stark, P. (1991). *Eyes on the news.* St. Petersburg: The Pointer Institute for Media Studies.

Ginneken, J. van (2002). *Een gekleurde kijk?! Een essay over media-coverage van migranten-kwesties in de verkiezingstijd.* Geraadpleegd op 26 april 2004, van http://beeldvorming.net/gekleurde_kijk.pdf.

Graber, D. (1993). *Mass media and American politics.* Washington, DC: CQ Press.

Heide, van der W. & Eggen, A. Th. J. (2001). *Criminaliteit en rechtshandhaving.* Meppel: Boom Juridische uitgevers.

Huckins, K. (1999). Interest-group influence on the media agenda: A case study. *Journalism & Mass Communication Quarterly, 76 (1),* 76-86.

Iyengar, S. (1987), Television news and citizens' explanations of national affairs. *American Political Science Review, 81,* 815-831.

Jamieson, K. (1992). *Dirty politics.* New York: Oxford University Press.

Jones, M. & Jones. E. (1999). *Mass media.* Hampshire: Macmillan Press LTD.

Kerlinger, F.N. (1986). *Foundations of Behavioral Research.* New York: Holt, Rinehart & Winston.

Kiousis, S. Bantimaroudis, P. & Ban, H. (1999). Candidate image attributes. Experiments on the substantive dimension of second level agenda-setting. *Communication Research, 26 (4),* 414-428.

Klein, P. (2003, 5 maart). *Dagbladen in Nederland.* Geraadpleegd op 24 februari 2004, van http://home.wxs.nl/~pagklein/dagblad/dagnatio.htm.

Kleinnijenhuis, J. (2002, 16 maart). Meedeinende media. *Volkskrant*.

Krimerman, L.I. (Ed.) (1969). *The nature and scope of social science: A critical anthology*. New York: Appleton-Century-Crofts.

Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to its methodology.* Beverly Hills: Sage.

Lubbers, M., Scheepers, P. & Wester, F. (1998). Ethnic minorities in Dutch newspapers 1991-5, *Gazette, 60,* 415-431.

Martindale, C. (1990). Changes in newspaper images of black Americans. *Newspaper Research Journal,* 40-50.

McCombs, M.E. (1994). News influence on our pictures of the world. In J. Bryant & D. Zillman (red.), *Media effects. Advances in theory and research* (pp. 1-16). New York: Lawrence Erlbaum Associates.

McCombs, M.E. (n.d.). The agenda-setting role of the mass media in shaping public opinion. Geraadpleegd op 3 mei 2004, van http://sticerd.lse.ac.uk/dps/extra/McCombs.pdf.

McCombs, M., Shaw, D. L., & Weaver, D. (1997). *Communication and democracy: Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory.* Mahwah, NJ: Erlbaum.

Merten, K. (1996). Reactivity in content analysis. *Communications, 21,* 65-76.

Moolenaar, D.E.G. (2003). *Sanctiecapaciteit 2007: een beleidsneutrale prognose.* Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie.

NEDWEB. (n.d.). *Cultuurkunde van Nederland.* Geraadpleegd op 1 maart 2004, van http://www.ned.univie.ac.at/non/landeskunde/nl/index.htm.

Neuman, W.R., Just, M.R., & Crigler, A.N. (1992). *Common knowledge.* Chicago: University of Chicago Press.

NOM & TNS-NIPO. (2003). *NOM PrintMonitor november 2002 – oktober 2003.* Geraadpleegd op 4 februari 2004, van http://www.cebuco.nl/cms/data/images/16/NOM2002-2003.pdf.

Pedhazur, E., & Padhazur-Schmelkin, L. (1991). *Measurement, design, and analysis: An integral approach*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Peiser, W. (2000). Setting the journalist agenda: Influences from journalists' individual characteristics and from media factors. *Journalism & Mass Communication Quarterly, 77 (2)*, 243-257.

Perscombinatie Advertentiebedrijf. (1999). *Profielschets Landelijke Dagbladen 1998.* Amsterdam: Perscombinatie.

Politie Rotterdam-Rijnmond (n.d.). *Totaal aantal opgenomen aangiften.* Geraadpleegd op 3 mei 2004, van http://www.politie-rijnmond.nl.

Potter, W.J. & Levine-Donnerstein, D. (1999). Rethinking Validity and Reliability in Content Analysis. *Journal of Applied Communication Research, 27,* 258-284.

Ridder, J.A. de. (1994). *Van tekst naar informatie. Ontwikkeling en toetsing van een inhoudsanalyse-instrument.* Amsterdam: J.A. de Ridder-proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F.G. (1998) *Analyzing Media Messages, Using Quantitative Content Analysis in Research.* Londen: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Scheufele, D.A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication, 49 (1),* 103-122.

Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (1998, September). *On the way to framing effects: A content analysis of frames in the news.* Paper presented at the annual meetings of the American Political Science Association, Boston.

Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication, Spring 2000,* 93-109.

Sorgdrager, W. (1997). *Criminaliteit in relatie tot integratie van etnische minderheden.* Den Haag: Sdu Uitgevers.

Swanborn, P.G. (1994). *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek.* Meppel : Boom.

Taifel en Turner (1979). In W.G. Austin & S. Worchel (Red). *The social psychology of intergroup relations (*pp. 33-47). Monterrey: Brooks/Cole.

Valkenburg, P.M., Semetko, H.A. & Vreese, C.H. de (1999). The effects of news frames on readers' thoughts and recall. *Communication Research, 26 (5),* 550-569.

Vergeer, M. (2000). *Een gekleurde blik op de wereld. Een studie naar de relatie tussen blootstelling aan media en opvattingen over etnische minderheden.* Amsterdam: Thela Thesis.

Vreese, C. H. de (2003). *Framing Europe. Television news and European integration.* Proefschrift Communicatiewetenschap, Universiteit van Amsterdam.

Zoch, L.M. & Van Slyke Turk (1998). Women making news: Gender as a variable in source selection and use. *Journalism & Mass communication Quarterly, 75 (4),* 762-775.

Bijlage 1 Codeerinstructie

Codeerinstructie onderzoek Stiana

Lees de codeerinstructie eerst goed door voor je begint. Als je iets niet begrijpt dan hoor ik het graag.

Datum

Datum van publicatie van het artikel. Bij de artikelen van De Telegraaf staat de datum op de achterkant van de artikelen vermeld.

Titel

Titel en eventueel ondertitel van het artikel. Als de titel ontbreekt, dan vul je de eerste zin van het artikel in.

Mediatitel

Titel waarin de publicatie is verschenen. Dat kan Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, De Telegraaf of de Volkskrant zijn.

Plaats

Mag je overslaan.

Schrijver / Persbureau

Vul hier de achternaam en daarachter de voornaam van de schrijver van het artikel in. Als er geen schrijver wordt genoemd dan vul je ‘verslaggever’ in. Als er een persbureau (ANP, GPD, Reuters etc.) wordt genoemd dan vul je dat hier in.

Bron

Mag je overslaan.

Soort artikel

Vul hier het soort artikel in. Je kunt kiezen uit onderstaande antwoorden. Deze antwoorden staan niet al in de database dus je moet het zelf invullen.

- Analyse
  Analyses zijn nieuwsfeiten die worden voorzien van achtergrondinformatie of interpretaties.

- Column
  Columns zijn middellange stukken van vaste columnisten (vaak wekelijks, soms dagelijks) die een geheel eigen, persoonlijk getinte, prikkelende of tot nadenken stemmende visie op een onderwerp geven
- Divers
  Artikelen worden alleen in deze categorie geplaatst als ze echt niet in een andere categorie kunnen worden geplaatst.
- Hoofdcommentaar
  Het commentaar van de krant op een actuele gebeurtenis. Hier staat vaak geen naam onder (is dit wel het geval dan is het meestal een column). De titel kan ontbreken of iets algemeens zijn zoals commentaar.
- Ingezonden brief
  Ingezonden brieven zijn brieven van lezers. Ze zijn vaak kort, bevatten een duidelijke mening (vaak met verwijzing naar een artikel) en worden ondertekend met een naam (vaak zonder functie maar met woonplaats).
- Interview
  In een interview komen één of meerdere personen uitgebreid aan het woord.
- Nieuws
  Artikelen met korte, bondige en feitelijke informatie over een actueel onderwerp.
- Opinie
  In een opiniërend artikel komt een expert (hoogleraar, kamerlid, voorzitter van belangengroep of iets dergelijks) aan het woord. De expert brengt zijn eigen mening of standpunt naar voren over een onderwerp. Het artikel wordt ondertekend (vaak met functieomschrijving).
- Rectificatie
  Artikel waarin de krant toegeeft dat er een fout in een artikel stond. Ook kan het zo zijn dat de rechtbank een krant een rectificatie oplegt omdat iemand zich beledigd voelt door een artikel.

Oppervlakte incl illustratie

Artikelen uit de Telegraaf: Meet de breedte en de lengte van het hele artikel inclusief illustratiemateriaal op. Vul het aantal vierkante centimeters in. Als het artikel niet uit één vierkant of rechthoek bestaat, dan bereken je de oppervlakte door het artikel zelf in vierkanten of rechthoeken te verdelen en de afzonderlijke delen later weer bij elkaar op te tellen.

Artikelen uit Algemeen Dagblad, Volkskrant en NRC Handelsblad: De krantendatabase waar de artikelen uitkomen vermeldt de oppervlakte niet. Daarom hoef je dit ook niet in te vullen voor deze kranten.

Soort illustratie

Artikelen uit De Telegraaf: Vul hier één van onderstaande antwoorden in. Deze antwoorden zitten al in de database dus je kunt op het pijltje drukken en het antwoord aanklikken. Als je antwoord hier niet bij staat dan vul je niets in en vermeld je dit in het opmerkingenveld. Als er geen illustratie bij het artikel staat dan vul je 'geen' in.

Soort illustratie
Foto
Tekening
Geen
Tekening + Foto
Lijngrafiek
Kaart
Schema
Foto + Kaart
3 foto's
Foto + Schema
8 pasfoto's + foto + lijngrafiek
2 foto's
Foto+lijngrafiek
2 kaarten + 2 foto's
5 foto's
5 foto's + kaart
3 foto's + 2 tekeningen
4 foto's
1 foto + 2 tekeningen
3 foto's + 1 tekening

Hieronder wordt uitgelegd waar je de verschillende soorten illustraties aan kunt herkennen.

- Foto
  Meest natuurgetrouwe afbeelding. Zeer geschikt om realistische informatie te geven over bijvoorbeeld het uiterlijk van een mens (portret) of een apparaat of over een gebeurtenis of verschijnsel (Donkers & Willems, 2002).
- Tekening
  Tekeningen zijn vaak duidelijker dan foto's omdat de tekenaar minder relevante details kan weglaten: de tekening van een proces, een cel of een apparaat is doorgaans overzichtelijker dan een foto ervan. Via tekeningen kunnen ingewikkelde

onderwerpen niet alleen beter en overzichtelijker worden afgebeeld, maar kunnen ook situaties worden gereconstrueerd. Tekeningen lijken bij uitstek geschikt om de lezer (extra) informatie aan te bieden en om complexe onderwerpen uit te leggen. Je komt ze daarom vaak tegen bij medische, technische of natuurwetenschappelijke onderwerpen (Donkers & Willems, 2002).

- Schema
  In een schema zijn de woorden en beelden vaak vervangen door lijnen en symbolen. Ze zijn daardoor minder gemakkelijk leesbaar. Je vindt ze bijvoorbeeld in artikelen over gezondheid; op welke manier komen parasieten uiteindelijk terecht in ons lichaam (Donkers & Willems, 2002)?
- Kaart
  Kaarten (met name landkaarten en plattegronden) zijn eveneens abstract, maar het grote publiek lijkt daarmee zo vertrouwd dat veel mensen daarvan niet meer schrikken. Ze worden vooral gebruikt om aan te geven waar op de wereld een onderwerp te vinden is of om de verspreiding van iets aan te geven (Donkers & Willems, 2002).
- Lijngrafiek
  Grafieken zijn bedoeld om cijfers en andere gegevens op een samenhangende wijze te presenteren (Donkers & Willems, 2002). In een lijngrafiek gebeurt dit door cijfers met elkaar te verbinden door middel van een lijn.
- Geen
  Als er geen illustratie bij het artikel staat dan vul je ‘geen’ in.

Artikelen uit Algemeen Dagblad, Volkskrant en NRC Handelsblad: De krantendatabase waar de artikelen uit komen vermeld niet of er een illustratie bij het artikel staat. Daarom hoef je dit ook niet in te vullen voor deze kranten.

Omvang illustratiemateriaal

Artikelen uit de Telegraaf: Als er geen illustratie bij het artikel staat dan vul je ‘0’ in. Als er een illustratie bij het artikel staat dan meet je de breedte en de lengte van de illustratie op. Als de illustratie niet uit één vierkant of rechthoek bestaat, dan bereken je de oppervlakte door de illustratie in gedachten in vierkanten of rechthoeken te verdelen en de afzonderlijke delen later weer bij elkaar op te tellen. Als er meerdere illustraties zijn dan tel je de oppervlakte van alle illustraties bij elkaar op en vult dit in. In het opmerkingenformulier rechtsboven in de database vul je kort in wat er op de illustratie is te zien.

Artikelen uit Algemeen Dagblad, Volkskrant en NRC Handelsblad: De krantendatabase waar de artikelen uit komen vermeld niet of er een illustratie bij het artikel staat. Daarom hoef je dit ook niet in te vullen voor deze kranten.

Paginanummer

Geef aan op welke pagina het bericht in de krant is verschenen. Bij artikelen uit De Telegraaf staat het paginanummer op de achterkant van het artikel vermeld. Als er geen paginanummer wordt genoemd dan vul je 100 in.

Aantal woorden

Artikelen uit De Telegraaf: Bij De Telegraaf staat het aantal woorden er niet expliciet bij vermeld. Dit aantal mag je schatten. Als je denkt dat het een klein artikel (<200 woorden) is dan vul je 100 in, als het een middel groot artikel (200-500 woorden) is dan vul je 350 in en als je denkt dat het om een groot artikel (>500 woorden) gaat dan vul je 500 in.

Artikelen uit Algemeen Dagblad, Volkskrant en NRC Handelsblad: Vul hier het aantal woorden van het artikel in. Dit aantal staat vermeld bij het artikel.

Omvang koppen

Artikelen uit De Telegraaf: Meet de breedte en de lengte van de kop en eventueel de ondertitel als er een ondertitel is. Als de kop niet uit één vierkant of rechthoek bestaat, dan bereken je de oppervlakte door de kop en eventueel de ondertitel zelf in vierkanten of rechthoeken te verdelen en de afzonderlijke delen later weer bij elkaar op te tellen of van elkaar af te trekken.

Artikelen uit Algemeen Dagblad, Volkskrant en NRC Handelsblad: De krantendatabase waar de artikelen uit komen vermeldt de omvang van de koppen niet. Daarom hoef je dit ook niet in te vullen voor deze kranten.

Plaats op pagina

Dit hoef je niet in te vullen.

Voornaam

Vul hier je voornaam in.

Etniciteit

Als één van onderstaande etniciteiten van verdachte(n)/dader(s) expliciet wordt genoemd in het artikel, dan vul je dat in. In andere gevallen vul je onbekend in. Ook als

er alleen een naam (bijvoorbeeld Hassan) wordt genoemd dan vul je onbekend in. Als er een naam wordt genoemd en geen etniciteit dan vul je die naam in het opmerkingenformulier rechtsboven in. Als er meerdere verdachten/daders worden genoemd dan vul je ze allemaal in. Ook als er één keer een etniciteit en één keer een naam worden genoemd dan vul je beide in (bijvoorbeeld: Turks en onbekend).

Er zijn in totaal vijf etniciteiten:
Antilliaans

- Marokkaans
- Surinaams
- Turks
- Nederlands

Eerste vermelding

Hier vul je in waar de verdachte/dader voor het eerst wordt genoemd in het artikel. Ook als er geen etniciteit maar een naam wordt genoemd dan vul je hier in waar de verdachte/dader voor het eerst wordt genoemd.

Delicten

Per verdachte/daderetniciteit codeer je de categorie misdaad waarin de misdaad valt waar de betreffende persoon in het artikel bij betrokken is. Als er meerdere misdaden worden gepleegd die in verschillende categorieën vallen dan codeer je alle betreffende categorieën (meerdere categorieën mogelijk).

- Seksuele geweldsdelicten
  Verkrachting, feitelijke aanranding der eerbaarheid.
- Overige seksuele delicten
  Schennis der eerbaarheid en overige seksuele misdrijven.
- Vermogensdelicten met geweld
  Diefstal met geweld en afpersing.
- Vermogensdelicten zonder geweld
  Valsheidmisdrijven, eenvoudige diefstal, diefstal met braak, overige gekwalificeerde diefstal, verduistering, bedrog, heling, schuldheling.
- Vernieling-, openbare orde- en gezagdelicten
  Delicten tegen openbare orde en tegen openbaar gezag gepleegd, discriminatie, gemeengevaarlijke misdrijven, brandstichting en vernieling.
- Geweldsdelicten tegen personen
  Bedreiging, misdrijven tegen het leven, mishandeling, dood en lichamelijk letsel door schuld.

- Opiumwetdelicten
  Misdrijven strafbaar gesteld in de Opiumwet.
- Verkeersdelicten
  Rijden onder invloed, doorrijden na ongeval, overige misdrijven Wegenverkeerswet.
- Overige delicten
  Diverse milieumisdrijven en economische misdrijven, misdrijven tegen de wet wapens en munitie en misdrijven overige wetten.

Opmerkingenveld delicten

Specificeer hier de misdaad.

Frame

Een mediaframe is de wijze waarop een onderwerp wordt gepresenteerd en geïnterpreteerd in de mediaberichtgeving. De journalist maakt keuzes bij de productie van de media-inhoud. Die keuze bepaalt het frame, het inkaderen van het onderwerp en de aspecten die benadrukt worden (De Boer & Brennecke, 2003).

Er zijn vijf frames (Valkenburg, Semetko en De Vreese, 1999):

- Conflict frame
  In het conflict frame ligt de nadruk op een conflict tussen individuen, groepen of instituten (Neuman, Just & Crigler, 1992). Het conflict frame is gerelateerd aan berichtgeving over strategie. In deze berichtgeving staan winnen en verliezen centraal; er worden vooral woorden gebruikt die te maken hebben met strijd. De nadruk ligt op het optreden en stijl van een groep of individu (Jamieson, 1992).
- Human interest frame
  In het human interest frame wordt een gebeurtenis, onderwerp of probleem beschreven vanuit een persoonlijke of emotioneel perspectief. Het personificeren van een onderwerp zorgt ervoor dat het nieuws meer verhalend wordt. Om de competitie met andere nieuwsbronnen aan te kunnen, zijn journalisten en redacteuren steeds op zoek naar methoden om de aandacht van het publiek vast te houden (Bennett, 1995). Het framen van nieuws in termen van human interest is een manier om het nieuws persoonlijker, dramatischer en emotioneler te maken.
- Responsibility frame
  In het responsibility frame wordt een onderwerp of probleem benaderd door verantwoordelijkheid voor het veroorzaken of oplossen van een probleem toe te kennen aan de overheid, individu of aan een groep (Valkenburg, Semetko en De Vreese, 1999). De Amerikaanse nieuwsmedia hebben ervoor gezorgd dat het publiek begrijpt wie verantwoordelijk is voor het veroorzaken of oplossen van problemen. Met

betrekking tot armoede vindt het publiek dat de bijstandsmoeder verantwoordelijk is voor haar lot in plaats van de overheid of het systeem (Iyengar, 1987). In landen met sterke sociale zekerheidsstelsels daarentegen, houden de nieuwsmedia de overheid verantwoordelijk voor problemen (Semetko en Valkenburg, 1998).

- Economic consequences frame
  In het economic consequences frame staan de economische gevolgen van een gebeurtenis, probleem of onderwerp voor het individu, groep, instituut, regio of land centraal. De economische impact van een gebeurtenis heeft een belangrijke nieuwswaarde volgens Graber (1993). Er wordt gesuggereerd dat journalisten vaak gebruik maken van het economic consequences frame om zo een onderwerp relevant te maken voor het publiek (Gamson, 1992).
- Morality frame
  Het morality frame plaatst de gebeurtenis, probleem of onderwerp in de context van religieuze grondbeginselen of morele beschrijvingen. Omdat journalisten objectief moeten zijn, refereren ze vooral indirect aan morele frames. Bijvoorbeeld door een citaat van iemand anders (Neuman et al., 1992).

In de database staan twintig korte vragen. Hieronder zijn de vragen voluit uitgeschreven. Als een vraag met ‘ja’ kan worden beantwoord dan klik je het hokje achter de vraag aan.

1. Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?
2. Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?
3. Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?
4. Staat in het artikel dat een individu of een groep mensen in de maatschappij verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?
5. Staat in het artikel dat het probleem in het artikel onmiddellijke actie vereist?
6. Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren?
7. Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen?
8. Ligt in het artikel de nadruk op de manier waarop individuen en groepen worden beïnvloedt door het onderwerp of probleem?
9. Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod?
10. Bevat het artikel visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?
11. Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen

voor?

12. Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?
13. Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?
14. Staat in het artikel wie de winnaars en/of verliezers zijn?
15. Bevat het artikel een morele boodschap?
16. Wordt in het artikel verwezen naar moraliteit, god en/of andere religieuze beginselen?
17. Staan in het artikel sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen?
18. Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn?
19. Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd?
20. Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen?

Nieuw frame

Als je na het lezen van het artikel denkt dat het artikel vanuit een ander frame is geschreven dan vanuit de hierboven genoemde (conflict, human interest, responsibility, economic consequences en morality) of als je denkt dat er naast één van de vijf bovengenoemde frames nog een ander frame in het artikel voorkomt, geef dan hier een omschrijving van het nieuwe frame.

Bijlage 2 Onderdelen van de database

1. Datum
2. Titel
3. Mediatitel
   - Algemeen Dagblad
   - NRC Handelsblad
   - De Telegraaf
   - de Volkskrant
4. Schrijver
5. Soort artikel
   - Analyse
   - Column
   - Divers
   - Hoofdcommentaar
   - Ingezonden brief
   - Interview
   - Nieuws
   - Opinie
   - Rectificatie
6. Oppervlakte artikel (inclusief illustratiemateriaal)
7. Soort illustratie
   - Foto
   - Tekening
   - Geen
   - Tekening + Foto
   - Lijngrafiek
   - Kaart
   - Schema
   - Foto+Kaart
   - 3 foto's
   - Foto + schema
   - 8 pasfoto's + foto + lijngrafiek
   - 2 foto's
   - Foto + lijngrafiek
   - 2 kaarten + 2 foto's
   - 5 foto's
   - 5 foto's + kaart

- 3 foto's + 2 tekeningen
- 4 foto's
- 1 foto + 2 tekeningen
- 3 foto's + 1 tekening

8. Omvang illustratiemateriaal
9. Paginanummer
10. Aantal woorden
11. Oppervlakte koppen
12. Plaats op de pagina
    - A1
    - A2
    - B1
    - B2
    - A1+A2
    - A1+B1
    - A1+B2
    - A2+B1
    - A2+B2
    - B1+B2
    - A1+A2+B1
    - A1+A2+B2
    - A1+B1+B2
    - A2+B1+B2
    - A1+A2+B1+B2
13. Naam Codeur
    - Jos
    - Stiana
14. Etniciteit
    - Antilliaans
    - Marokkaans
    - Nederlands
    - Surinaams
    - Turks
    - Onbekend
15. Eerste vermelding
    - Kop
    - Lead
    - Rest

16. Delicten
    - overige seksuele delicten
    - seksuele geweldsdelicten
    - vermogensdelicten met geweld
    - opiumwetdelicten
    - vernieling, openbare orde en gezag
    - geweldsdelicten tegen personen
    - vermogensdelicten zonder geweld
    - verkeersdelicten
    - overige delicten
17. Frame
    - Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?
    - Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?
    - Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?
    - Staat in het artikel dat een individu of een groep mensen in de maatschappij verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?
    - Staat in het artikel dat het probleem onmiddellijke actie vereist?
    - Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren?
    - Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen?
    - Ligt in het artikel de nadruk op hoe individuen en groepen worden beïnvloedt door het onderwerp/probleem?
    - Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod?
    - Bevat het verhaal visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?
    - Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen naar voren?
    - Verwijt een partij/individu/groep/land iets een ander?
    - Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?
    - Staat in het artikel wie de winnaars en verliezers zijn?
    - Bevat het artikel een morele boodschap?
    - Wordt er in het artikel verwezen naar moraliteit, god en andere religieuze beginselen?

- Staan in het artikel specifieke sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen?
- Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn?
- Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd?
- Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen?

18.1 Nieuw frame?

Bijlage 3 Database

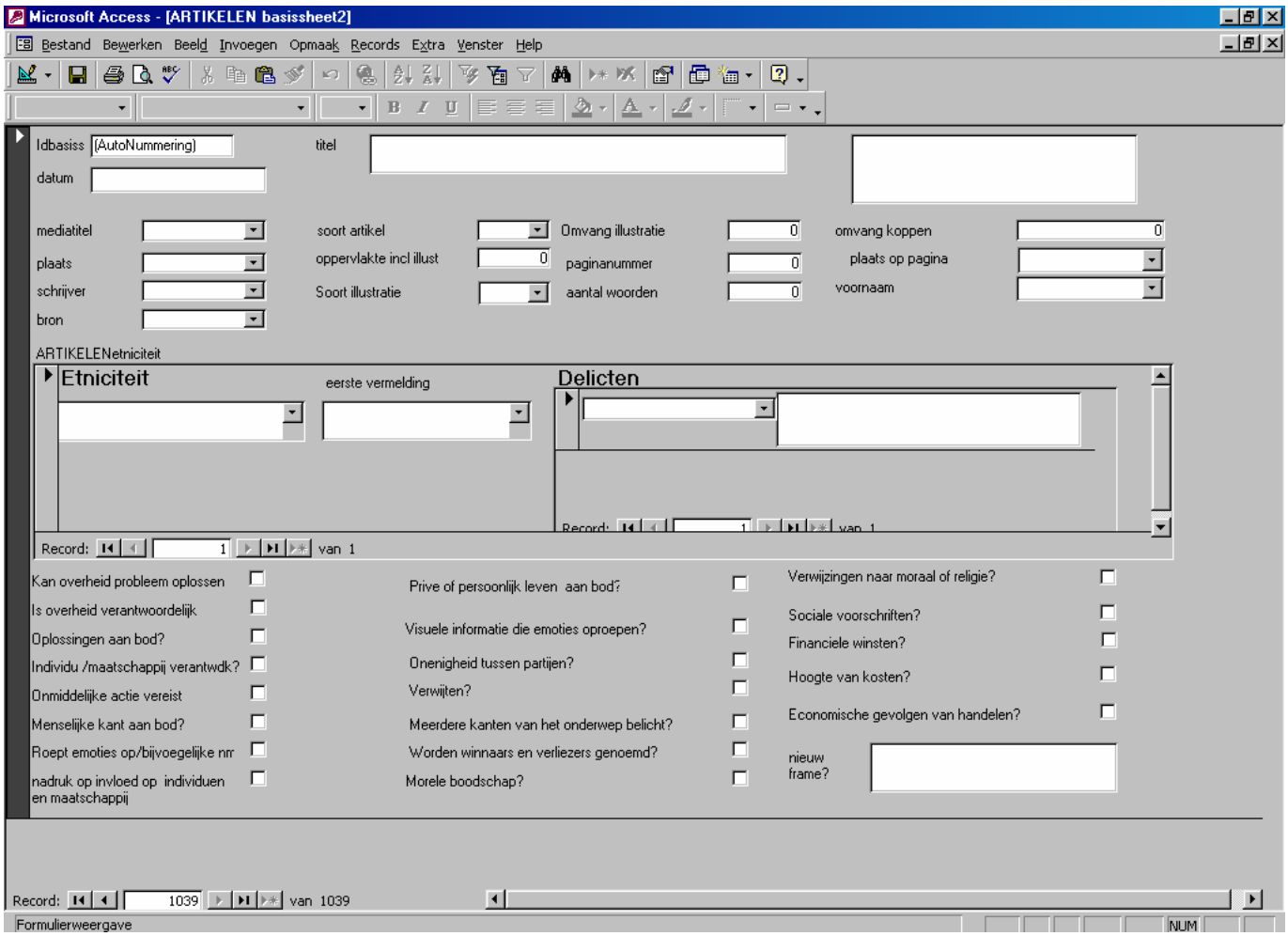

Bijlage 4 Intercodeursbetrouwbaarheid

Datum: de mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de data is 100%.

Titel: de mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de titels is 100%.

Mediatitel: de mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de mediatitels is 100%.

Schrijver: de mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de schrijvers van de artikelen is 100%.

Soort artikel: tabel 32 geeft een overzicht van wat er door de beide codeurs is ingevuld met betrekking tot het soort artikel. Ook is Cohens kappa berekend.

Tabel 32 Overeenstemming codeur 1 en codeur 2 met betrekking tot soort artikel

Codeur 1

Codeur 2	Analy-se	Co-lumn	Divers	Hoofd-com-men-taar	Inge-zon-den brief	Inter-view	Nieuws	Opinie	Recti-ficatie	Totaal
Analyse	8	0	0	0	0	0	1	0	0	9
Column	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Divers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdcommentaar	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ingezonden brief	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
Interview	1	0	0	0	0	2	1	0	0	4
Nieuws	2	0	0	0	0	0	71	0	0	73
Opinie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rectificatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	12	0	0	0	3	2	73	0	0	90

k=0.74

Oppervlakte: alleen de artikelen uit De Telegraaf zijn dubbel gecodeerd.
De mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de oppervlakte van de artikelen is 100%.

Soort illustratie: alleen de artikelen uit De Telegraaf zijn dubbel gecodeerd. De mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van het soort illustratie is 100%.

Omvang illustratie: alleen de artikelen uit de Telegraaf zijn dubbel gecodeerd betreffende de omvang van illustraties. In 1 artikel van de 27 zijn er verschillende omvangen gemeten. Codeur 1 mat een omvang van 48 cm^2, codeur 2 mat een omvang van 49 cm^2. Cohens kappa is niet te berekenen.

Paginanummer: in twee van de negentig artikelen verschilde het paginanummer. Cohens kappa is niet te berekenen.

Aantal woorden: in vier van de negentig artikelen verschilde het aantal woorden. Cohens kappa is niet te berekenen.

Omvang koppen: alleen de artikelen uit De Telegraaf zijn dubbel gecodeerd betreffende omvang koppen. De mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de omvang van de koppen is 100%.

Plaats op pagina: alleen de artikelen uit De Telegraaf zijn dubbel gecodeerd betreffende plaats op pagina. De mate van overeenstemming tussen de twee codeurs betreffende het coderen van de plaats op de pagina is 100%.

Etniciteit: tabel 33 geeft een overzicht van wat er door de beide codeurs is ingevuld met betrekking tot de etniciteit. Ook is Cohens kappa berekend.

Tabel 33 overeenstemming codeur 1 en codeur 2 met betrekking tot etniciteit

Codeur 1

Codeur 2	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	Nederlands	Onbekend	Totaal
Antilliaans	5	0	0	0	0	0	5
Marokkaans	0	16	0	0	0	0	16
Surinaams	0	0	2	0	0	0	2
Turks	0	0	0	7	0	0	7
Nederlands	0	0	0	0	4	0	4
Onbekend	0	0	0	1	0	64	65
Totaal	5	16	2	8	4	64	99

k=0.98

Eerste vermelding: tabel 34 geeft een overzicht van wat er door de beide codeurs is ingevuld met betrekking tot de eerste vermelding van de etniciteit. Ook is Cohens kappa berekend.

Tabel 34 Overeenstemming codeur 1 en codeur 2 met betrekking tot eerste vermelding etniciteit

Codeur 1

Codeur 2

	Kop	Lead	Rest	Totaal
Kop	22	4	0	26
Lead	0	40	0	40
Rest	0	1	32	33
Totaal	22	45	32	99

k=0.92

Delict: tabel 35 geeft een overzicht van wat er door beide codeurs is ingevuld met betrekking tot het delict. Ook is Cohens kappa berekend.

Tabel 35 Overeenstemming codeur 1 en 2 met betrekking tot het delict

Codeur 1

Codeur 2

	S.d.	O.s.d.	V.m.	V.z.	V.o.g.	G.	Op.	v.	ov.	On.	Totaal
S.d.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
O.s.d.	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	3
V.m.	0	0	6	0	0	2	0	0	0	0	8
V.z.	0	0	0	19	0	1	0	0	0	1	21
V.o.g.	0	0	0	0	22	2	0	0	0	0	24
G.	0	0	0	0	0	23	0	0	0	0	23
Op.	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	7
v.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ov.	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
On.	0	0	0	0	0	0	0	1	0	7	8
Totaal	1	2	6	19	22	28	7	1	5	8	99

S.d.=Seksuele delicten O.s.d.=Overige seksuele delicten V.m.=Vermogensdelicten met geweld
V.z.=Vermogensdelicten zonder geweld V.o.g.=Vernieling-, openbare orde- en gezagdelicten
G=Geweldsdelicten Op=Opiumwetdelicten V.=Verkeersdelicten Ov.=Overige delicten On.=Onbekend

k=0.90

Frames: Hieronder staan tabellen waarin is te zien welke mate van overeenstemming er was tussen de twee codeurs betreffende de frames. Ook is Cohens kappa per frame berekend.

Tabel 36 Frame: Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	65	6	71
Niet	3	16	19
Totaal	68	22	90

k=0.72

Tabel 37 Frame: Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	14	5	19
Niet	3	68	71
Totaal	17	73	90

k=0.72

Tabel 38 Frame: Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	50	6	56
Niet	4	30	34
Totaal	54	36	90

k=0.77

Tabel 39 Frame: Staat in het artikel dat een individu of een groep mensen in de maatschappij verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	81	2	83
Niet	5	2	7
Totaal	86	4	90

k=0.33

Tabel 40 Frame: Staat in het artikel dat het probleem in het artikel onmiddellijke actie vereist?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	5	4	9
Niet	0	81	81
Totaal	5	85	90

k=0.69

Tabel 41 Frame: Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	13	3	16
Niet	1	73	74
Totaal	14	76	90

k=0.84

Tabel 42 Frame: Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	14	4	18
Niet	2	70	72
Totaal	16	74	90

k=0.78

Tabel 43 Frame: Ligt in het artikel de nadruk op de manier waarop individuen en groepen worden beïnvloedt door het onderwerp of probleem?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	20	1	21
Niet	12	57	69
Totaal	32	58	90

k=0.66

Tabel 44 Frame: Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	12	18	30
Niet	1	59	60
Totaal	13	77	90

k=0.45

Tabel 45 Frame: Bevat het artikel visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	0	0	0
Niet	2	88	90
Totaal	2	88	90

k= /

Tabel 46 Frame: Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	40	6	46
Niet	3	41	44
Totaal	43	47	90

k= 0.80

Tabel 47 Frame: Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	32	6	38
Niet	7	45	52
Totaal	39	51	90

k= 0.71

Tabel 48 Frame: Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	20	13	33
Niet	9	48	57
Totaal	29	61	90

k= 0.46

Tabel 49 Frame: Staat in het artikel wie de winnaars en/of verliezers zijn?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	3	2	5
Niet	2	83	85
Totaal	5	85	90

k=0.58

Tabel 50 Frame: Bevat het artikel een morele boodschap?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	3	3	6
Niet	1	83	84
Totaal	4	86	90

k=0.58

Tabel 51 Frame: Wordt in het artikel verwezen naar moraliteit, god en/of andere religieuze beginselen?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	8	4	12
Niet	0	78	78
Totaal	8	82	90

k=0.78

Tabel 52 Frame: Staan in het artikel sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	3	1	4
Niet	0	86	86
Totaal	3	87	90

k=0.85

Tabel 53 Frame: Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	1	7	8
Niet	0	82	82
Totaal	1	89	90

k=0.21

Tabel 54 Frame: Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	4	1	5
Niet	1	84	85
Totaal	5	85	90

k=0.79

Tabel 55 Frame: Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen?

Codeur 1

Codeur 2

	Wel	Niet	Totaal
Wel	7	2	9
Niet	2	79	81
Totaal	9	81	90

k=0.75

Bijlage 5 Berekeningen resultaten verhouding met de werkelijkheid

Z-toetsen verhouding met de werkelijkheid

Alle dagbladen

Antilliaans

H_0: $\mu=38.65$

H_a: $\mu\neq38.65$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen

Marokkaans

H_0: $\mu=22.93$

H_a: $\mu\neq22.93$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen

Surinaams

H_0: $\mu=13.37$

H_a: $\mu\neq13.37$

$\alpha=0.05$

$p=0.07$

H_0 wordt aanvaard

Turks

H_0: $\mu=20.08$

H_a: $\mu\neq20.08$

$\alpha=0.05$

$p=0.14$

H_0 wordt aanvaard

Nederlands

H_0: $\mu=4.98$

H_a: $\mu\neq4.98$

$\alpha=0.05$

p=0.12

H_0 wordt aanvaard

Algemeen Dagblad

Antilliaans

H_0: $\mu=0.39$

H_a: $\mu\neq0.39$

$\alpha=0.05$

p=0.00

H_0 wordt verworpen.

Marokkaans

H_0: $\mu=0.23$

H_a: $\mu\neq0.23$

$\alpha=0.05$

p=0.00

H_0 wordt verworpen.

Surinaams

H_0: $\mu=0.20$

H_a: $\mu\neq0.20$

$\alpha=0.05$

p=0.01

H_0 wordt verworpen.

Turks

H_0: $\mu=0.13$

H_a: $\mu\neq0.13$

$\alpha=0.05$

p=0.15

H_0 wordt aanvaard

Nederlands

H_0: $\mu=0.05$

H_a: $\mu\neq0.05$

$\alpha=0.05$

p=0.02

H_0 wordt aanvaard

NRC Handelsblad

Antilliaans

H_0: $\mu=0.39$

H_a: $\mu\neq0.39$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen.

Marokkaans

H_0: $\mu=0.23$

H_a: $\mu\neq0.23$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen.

Surinaams

H_0: $\mu=0.20$

H_a: $\mu\neq0.20$

$\alpha=0.05$

$p=0.14$

H_0 wordt aanvaard.

Turks

H_0: $\mu=0.13$

H_a: $\mu\neq0.13$

$\alpha=0.05$

$p=0.22$

H_0 wordt aanvaard.

Nederlands

H_0: $\mu=0.05$

H_a: $\mu\neq0.05$

$\alpha=0.05$

$p=0.06$

H_0 wordt aanvaard.

Telegraaf

Antilliaans

H_0: $\mu=0.39$

H_a: $\mu\neq0.39$

$\alpha=0.05$

$p=0.01$

H_0 wordt verworpen.

Marokkaans

H_0: $\mu=0.23$

H_a: $\mu\neq0.23$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen.

Surinaams

H_0: $\mu=0.20$

H_a: $\mu\neq0.20$

$\alpha=0.05$

$p=0.07$

H_0 wordt aanvaard.

Turks

H_0: $\mu=0.13$

H_a: $\mu\neq0.13$

$\alpha=0.05$

$p=0.48$

H_0 wordt aanvaard.

Nederlands

H_0: $\mu=0.05$

H_a: $\mu\neq0.05$

$\alpha=0.05$

$p=0.40$

H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

Antilliaans

H_0: $\mu=0.39$

H_a: $\mu\neq0.39$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen.

Marokkaans

H_0: $\mu=0.23$

H_a: $\mu\neq0.23$

$\alpha=0.05$

$p=0.04$

H_0 wordt verworpen.

Surinaams

H_0: $\mu=0.20$

H_a: $\mu\neq0.20$

$\alpha=0.05$

$p=0.14$

H_0 wordt aanvaard.

Turks

H_0: $\mu=0.13$

H_a: $\mu\neq0.13$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen.

Nederlands

H_0: $\mu=0.05$

H_a: $\mu\neq0.05$

$\alpha=0.05$

$p=0.17$

H_0 wordt aanvaard.

Z-toetsen voor en/of achternamen van daders/verdachten in artikelen

Autochtoon

Alle dagbladen

H_0: $\mu=85.98$

H_a: $\mu\neq85.98$

$\alpha=0.05$

$p=0.46$

H_0 wordt aanvaard

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=85.98$

H_a: $\mu\neq85.98$

$\alpha=0.05$

$p=0.02$

H_0 wordt verworpen

NRC Handelsblad

H_0: $\mu=85.98$

H_a: $\mu\neq85.98$

$\alpha=0.05$

$p=0.30$

H_0 wordt aanvaard

Telegraaf

H_0: $\mu=85.98$

H_a: $\mu\neq85.98$

$\alpha=0.05$

$p=0.00$

H_0 wordt verworpen

Volkskrant

H_0: $\mu=85.98$

H_a: $\mu\neq85.98$

$\alpha=0.05$

$p=0.26$

H_0 wordt aanvaard

Allochtoon

Alle dagbladen

H_0: $\mu=14.11$

H_a: $\mu\neq14.11$

$\alpha=0.05$

$p=0.43$

H_0 wordt aanvaard

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=14.11$

H_a: $\mu\neq14.11$

$\alpha=0.05$

$p=0.05$

H_0 wordt aanvaard

NRC Handelsblad

H_0: $\mu=14.11$

H_a: $\mu\neq14.11$

$\alpha=0.05$

$p=0.38$

H_0 wordt aanvaard

Telegraaf

H_0: $\mu=14.11$

H_a: $\mu\neq14.11$

$\alpha=0.05$

$p=0.01$

H_0 wordt verworpen

Volkskrant

H_0: $\mu=14.11$

H_a: $\mu\neq14.11$

$\alpha=0.05$

$p=0.87$

H_0 wordt aanvaard

Bijlage 6 Berekeningen resultaten plaatsing en vormgeving

Z-toetsen omvang artikel

Alle dagbladen

H_0: μ=194.2

H_a: $\mu \neq$194.2

α=0.05

Antilliaans : p=0.92, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.47, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.13, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Algemeen Dagblad

H_0: μ=182.6

H_a: $\mu \neq$182.6

α=0.05

Antilliaans: p=0.13, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.85, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.04, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.90, H_0 wordt aanvaard.

NRC Handelsblad

H_0: μ=185.6

H_a: $\mu \neq$185.6

α=0.05

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.97, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.97, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.37, H_0 wordt aanvaard.

Telegraaf

H_0: μ=165

H_a: $\mu \neq$165

α=0.05

Antilliaans: $p=0.57$, H_0 wordt aanvaard.
Marokkaans: $p=0.09$, H_0 wordt aanvaard.
Surinaams: $p=0.01$, H_0 wordt verworpen.
Turks: $p=0.02$, H_0 wordt verworpen.
Nederlands: $p=0.80$, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant
H_0: $\mu=246.6$
H_a: $\mu\neq246.6$
$\alpha=0.05$
Antilliaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.
Marokkaans: $p=0.79$, H_0 wordt aanvaard.
Surinaams: $p=0.32$, H_0 wordt aanvaard
Turks: $p=0.32$, H_0 wordt aanvaard.
Nederlands: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Z-toetsen omvang koppen

Alle dagbladen
H_0: $\mu=23.83$
H_a: $\mu\neq23.83$
$\alpha=0.05$
Antilliaans: $p=0.01$, H_0 wordt verworpen.
Marokkaans: $p=0.56$, H_0 wordt aanvaard.
Surinaams: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.
Turks: $p=0.62$, H_0 wordt aanvaard.
Nederlands: $p=0.56$, H_0 wordt aanvaard.

Algemeen Dagblad
H_0: $\mu=23.87$
H_a: $\mu\neq23.87$
$\alpha=0.05$
Antilliaans: $p=0.13$, H_0 wordt aanvaard.
Marokkaans: $p=0.11$, H_0 wordt aanvaard.
Surinaams: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.
Turks: $p=0.24$, H_0 wordt aanvaard.
Nederlands: $p=0.05$, H_0 wordt aanvaard.

NRC Handelsblad

H_0: μ=18.68

H_a: $\mu \neq$18.68

α=0.05

Antilliaans: p=0.29, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.12, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.29, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.51, H_0 wordt aanvaard.

Telegraaf

H_0: μ=32.20

H_a: $\mu \neq$32.20

α=0.05

Antilliaans: p=0.03, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.12, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.15, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.26, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

H_0: μ=20.26

H_a: $\mu \neq$20.26

α=0.05

Antilliaans: p=0.84, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.10, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.84, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.03, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Z-toetsen aantal woorden

Alle dagbladen

H_0: μ=364.80

H_a: $\mu \neq$364.80

α=0.05

Antilliaans: p=0.36, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Turks: $p=0.45$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.90$, H_0 wordt aanvaard.

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=320.6$

H_a: $\mu\neq320.6$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.70$, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: $p=0.12$, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Turks: $p=0.09$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.87$, H_0 wordt aanvaard.

NRC Handelsblad

H_0: $\mu=407.80$

H_a: $\mu\neq407.80$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.25$, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.37$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.39$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.01$, H_0 wordt verworpen.

Telegraaf

H_0: $\mu=265.20$

H_a: $\mu\neq265.20$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.01$, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.92$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.32$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.19$, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

H_0: $\mu=474$

H_a: $\mu\neq474$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.44, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.04, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.05, H_0 wordt aanvaard.

Z-toetsen illustratie

Alle dagbladen

H_0: $\mu=22.20$

H_a: $\mu\neq22.20$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.12, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.56, H_0 wordt aanvaard

Turks: p=0.01, H_0 wordt verworpen

Nederlands: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=24$

H_a: $\mu\neq24$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.31, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.50, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.50, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

NRC Handelsblad

H_0: $\mu=13.40$

H_a: $\mu\neq13.40$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.56, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.15, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.33, H_0 wordt aanvaard.

Telegraaf

H_0: $\mu=26.20$

H_a: $\mu\neq26.20$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.31, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.05, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.15, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Volkskrant

H_0: $\mu=23.80$

H_a: $\mu\neq23.80$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.96, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.20, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.35, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Z-toetsen omvang illustraties

Alle dagbladen

H_0: $\mu=194.20$

H_a: $\mu\neq194.20$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.12, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.03, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.83, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.95, H_0 wordt aanvaard.

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=163.20$

H_a: $\mu\neq163.20$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.47, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.21, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.17, H_0 wordt aanvaard.

NRC Handelsblad

H_0: μ=91.60

H_a: $\mu \neq$91.60

α=0.05

Antilliaans: p=0.83, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.10, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.83, H_0 wordt aanvaard.

Telegraaf

H_0: μ=177.20

H_a: $\mu \neq$177.20

α=0.05

Antilliaans: p=0.55, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.03, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.55, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.66, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

H_0: μ=260.80

H_a: $\mu \neq$260.80

α=0.05

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.62, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.28, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.03, H_0 wordt verworpen.

Nederlands: p=0.08, H_0 wordt aanvaard.

Z-toetsen paginanummer

Alle dagbladen

H_0: μ=10.2

H_a: $\mu \neq$10.2

α=0.05

Antilliaans: p=0.05, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.27$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.77$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.77$, H_0 wordt aanvaard.

Algemeen Dagblad

H_0: $\mu=1.6$

H_a: $\mu\neq1.6$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.72$, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.38$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.38$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.01$, H_0 wordt verworpen.

NRC Handelsblad

H_0: $\mu=2.4$

H_a: $\mu\neq2.4$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: $p=0.39$, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: $p=0.39$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.56$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.04$, H_0 wordt verworpen.

Telegraaf

H_0: $\mu=3.4$

H_a: $\mu\neq3.4$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: $p=0.17$, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: $p=0.00$, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: $p=0.05$, H_0 wordt aanvaard.

Turks: $p=0.43$, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: $p=0.73$, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

H_0: $\mu=2.8$

H_a: $\mu\neq2.8$

$\alpha=0.05$

Antilliaans: p=0.02, H_0 wordt verworpen.

Marokkaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.52, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.33, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.15, H_0 wordt aanvaard.

Z-toetsen plaats op de pagina

Alle dagbladen

H_0: μ=41.34

H_a: $\mu \neq 41.34$

α=0.05

Antilliaans: p=0.66, H_0 wordt aanvaard.

Marokkaans: p=0.78, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.75, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Algemeen Dagblad

H_0: μ=47.06

H_a: $\mu \neq 47.06$

α=0.05

Antilliaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen

Marokkaans: p=0.89 H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.25, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.27, H_0 wordt aanvaard.

NRC Handelsblad

H_0: μ=36.98

H_a: $\mu \neq 36.98$

α=0.05

Antilliaans: p=0.68, H_0 wordt aanvaard

Marokkaans: p=0.86, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.01, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.56, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Telegraaf

H_0: μ=36.56

H_a: $\mu \neq 36.56$

$\alpha = 0.05$

Antilliaans: p=0.01, H_0 wordt verworpen

Marokkaans: p=0.45, H_0 wordt aanvaard.

Surinaams: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Turks: p=0.42, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.10, H_0 wordt aanvaard.

Volkskrant

H_0: $\mu = 45.04$

H_a: $\mu \neq 45.04$

$\alpha = 0.05$

Antilliaans: p=0.02, H_0 wordt verworpen

Marokkaans: p=0.00, H_0 wordt verworpen.

Surinaams: p=0.06, H_0 wordt aanvaard.

Turks: p=0.68, H_0 wordt aanvaard.

Nederlands: p=0.12, H_0 wordt aanvaard.

Bijlage 7 Berekeningen resultaten frames

Factoranalyses

Tabel 56 Responsibility frame

Item	Score
Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	0.84
Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	0.33
Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	0.85
Staat in het artikel dat een individu of groep mensen verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	0.14
Staat in het artikel dat het probleem in het artikel onmiddellijke actie vereist?	0.13

Tabel 57 Human interest frame

Item	Score
Wordt in het artikel een menselijk voorbeeld gegeven of komt de menselijke kant van het verhaal naar voren?	0.68
Staan in het artikel bijvoeglijke naamwoorden of kenmerken van personen die gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproepen?	0.62
Ligt in het artikel de nadruk op de manier waarop individuen en groepen worden beïnvloedt door het onderwerp of probleem?	0.53
Komt in het artikel het privé- of persoonlijke leven van de betrokkenen aan bod?	0.55
Bevat het artikel visuele informatie (illustratiemateriaal) dat gevoelens van kwaadheid, empathie/bezorgdheid, sympathie of medelijden oproept?	0.46

Tabel 58 Conflict frame

Item	Score
Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	0.84
Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	0.85
Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	0.44
Staat in het artikel wie de winnaars en/of verliezers zijn?	0.41

Tabel 59 Morality frame

Item	Score
Bevat het artikel een morele boodschap?	0.51
Wordt in het artikel verwezen naar moraliteit, god en/of andere religieuze beginselen?	0.47
Staan in het artikel sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen?	0.64

Tabel 60 Economic frame

Item	Score
Staat in het artikel wat de financiële winsten nu en in de toekomst zijn?	0.99
Wordt in het artikel de hoogte van de kosten van een uitgave genoemd?	0.64
Wordt in het artikel gewezen op de economische gevolgen van het wel of niet handelen?	0.65

Aanwezige frames in artikelen

Tabel 61 Aanwezige frames in artikelen uit alle dagbladen in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	78	74	67	79	72	74	68
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	76	68	42	65	59	62	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	35	66	18	43	38	40	38
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	32	70	21	26	28	35	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 62 Aanwezige frames uit artikelen uit het Algemeen Dagblad in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	92	77	80	61	37	69	58
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	83	77	20	52	37	46	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	75	84	20	52	21	50	46
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	58	75	20	43	16	42	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 63 Aanwezige frames uit artikelen uit het NRC Handelsblad in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	67	85	63	74	94	77	75
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	67	77	50	84	88	73	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	0	79	0	32	38	30	10
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	0	74	0	11	16	20	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 64 Aanwezige frames uit artikelen uit De Telegraaf in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	62	63	50	77	68	64	55
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	62	52	33	47	37	46	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	8	45	0	3	16	14	21
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	23	66	33	0	16	28	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 65 Aanwezige frames uit artikelen uit de Volkskrant in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	89	82	71	94	94	38	58
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	89	84	50	80	82	77	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	33	79	36	69	82	60	53
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	22	66	29	43	65	45	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Bijlage 8 Berekeningen resultaten frames 2001/2004

Tabel 66 Factoranalyse responsibility frame 2001/2004

Item	Score
Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	0.92/0.78
Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	0.21/0.44
Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	0.93/0.85
Staat in het artikel dat een individu of groep mensen verantwoordelijk is voor het onderwerp of probleem?	-0.05/0.41
Staat in het artikel dat het probleem in het artikel onmiddellijke actie vereist?	0.27/-0.07

Tabel 67 Factoranalyse conflict frame 2001/2004

Item	Score
Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	0.85/0.66
Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	0.84/0.59
Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	0.51/0.79
Staat in het artikel wie de winnaars en/of verliezers zijn?	0.56/?

Tabel 68 Aanwezige frames uit artikelen in alle dagbladen in 2001/2004 in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Responsibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	92/90	73/75	54/100	77/50	58/50	71/73	70/64
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	92/50	71/38	31/100	70/50	77/30	68/54	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	46/55	68/38	23/0	62/50	36/40	47/37	36/29
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	31/5	74/21	23/0	49/17	30/40	41/17	
	Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	15/25	19/38	15/0	21/50	30/50	20/33	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 69 Aanwezige frames uit artikelen uit het Algemeen Dagblad in 2001/2004 in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	100/ 50	91/ 75	67/ 0	62/ 50	14/ 0	67/ 35	61/ 28
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	100/ 25	86/ 25	0/ 0	62/ 50	29/ 0	55/ 20	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	100/ 75	91/ 50	62/ 0	33/ 50	0/ 100	57/ 55	39/ 25
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	67/ 0	86/ 0	46/ 0	33/ 0	0/ 0	46/ 0	
	Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	0/ 25	55/ 50	8/ 0	0/ 50	0/ 0	13/ 20	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 70 Aanwezige frames uit artikelen uit het NRC Handelsblad in 2001/2004 in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	0/ 100	93/ 75	0/ 0	100/ 0	100/ 0	59/ 35	59/ 26
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	0/ 86	93/ 0	0/ 0	100/ 0	100/ 0	59/ 17	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	0/ 57	93/ 0	0/ 0	50/ 0	38/ 100	36/ 31	25/ 26
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	0/ 14	93/ 0	0/ 0	33/ 0	25/ 0	30/ 3	
	Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	0/ 29	13/ 38	0/ 0	33/ 100	0/ 50	9/ 43	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 71 Aanwezige frames uit artikelen uit De Telegraaf in 2001/2004 in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	100/ 100	54/ 71	33/ 100	73/ 66	78/ 100	68/ 87	63/ 77
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	100/ 50	44/ 71	33/ 100	55/ 66	56/ 50	58/ 67	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	33/ 50	40/ 43	0/ 0	36/ 33	11/ 50	24/ 35	26/ 26
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	33/ 0	67/ 43	0/ 0	9/ 33	11/ 50	24/ 25	
	Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	33/ 0	52/ 0	33/ 0	9/ 33	22/ 50	30/ 17	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde

Tabel 72 Aanwezige frames uit artikelen uit de Volkskrant in 2001/2004 in percentages

	Item	Ant	Mar	Sur	Tur	Nl	Gem. item	Gem. frame
Respon-sibility frame	Staat in het artikel dat een onderdeel van de overheid het probleem helemaal of deels kan oplossen?	86/ 100	83/ 80	57/ 0	88/ 0	89/ 60	81/ 48	79/ 36
	Worden in het artikel oplossingen voorgesteld?	86/ 20	87/ 60	43/ 0	82/ 0	89/ 40	77/ 24	
Conflict frame	Komt in het artikel onenigheid tussen partijen/individuen/groepen/landen voor?	29/ 40	7/ 60	29/ 0	81/ 0	89/ 60	61/ 32	51/ 28
	Verwijt de ene partij/individu/groep/land de andere iets?	14/ 0	74/ 20	29/ 0	81/ 0	78/ 60	55/ 16	
	Belicht het artikel twee of meerdere kanten van het probleem of onderwerp?	86/ 100	83/ 80	57/ 0	88/ 0	89/ 60	81/ 48	

Ant= Antilliaans Mar=Marokkaans Sur=Surinaams Tur=Turks Nl=Nederlands Gem.=Gemiddelde